

Nelli Petro

Ympäristövastuustrategian kehittäminen

Tapaus Akun Tehdas: nykytila, odotukset ja
suunnittelu

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja Ylempi AMK
Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Opinnäytetyö
2.5.2024

Tiivistelmä

Tekijä:	Nelli Petro
Otsikko:	Ympäristövastuustrategian kehittäminen – Tapaus Akun Tehdas: nykytila, odotukset ja suunnittelu
Sivumäärä:	52 sivua + 5 liitettä
Aika:	2.5.2024
Tutkinto:	Kulttuurituottaja Ylempi AMK
Tutkinto-ohjelma:	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja:	YTT, FL, yliopettaja Katri Halonen

Tämä opinnäytetyö on Oy Aku's Factory Ltd:n – tuttavallisemmin Akun Tehtaan – tilaama tapaustutkimus yrityksen ympäristövastuustrategian kehittämisestä. Työn tavoitteena on avata ja kuvata vastuullisuustyöskentelyn prosesseja ja kehittää suuntaa antavia askelmerkkejä työskentelyn jatkolle.

Työ pyrkii vastaamaan kysymykseen, kuinka muodostetaan AV-alan pk-yritykselle ympäristövastuutyöskentelyn strategia? Se tutkii myös yrityksen asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden odotuksia ja toiveita vastuullisuustyöskentelylle. Tutkimusmenetelminä on käytetty muun muassa haastatteluita, havainnointia ja vertailuanalyysia.

Tuloksissa käydään läpi mitkä osa-alueet valikoituivat yrityksen ympäristöstrategian pääpainoiksi, sekä Ekokompassi-työskentelyn prosessia. Lisäksi työssä tutkitaan kulttuuri- ja av-alan ympäristövastuutyökaluja ja pohditaan niiden hyödyntämisen mahdollisuuksia tilaajaorganisaatiolle. Opinnäytetyössä hahmotellaan myös suunnitelmallisen vastuullisuustyöskentelyn tulevaisuutta yrityksessä.

Avainsanat: Vastuullisuus, ympäristövastuustrategia, kestävä kehitys, ympäristötyö, ympäristöjohtaminen, tapahtumatekniikka, AV-ala, hiilijalanjälki

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla

Abstract

Author: Nelli Petro
Title: Developing an Environmental Sustainability Strategy – Case Aku’s Factory: Current state, Expectations, and Planning
Number of Pages: 52 pages + 5 appendices
Date: 2nd May 2024

Degree: Master of Culture and Arts (Cultural Management)
Degree Programme: Cultural Management
Instructor: Katri Halonen, Principal Lecturer

This thesis is a case study commissioned by Oy Aku's Factory Ltd - commonly known as Akun Tehdas – on the development of the company's environmental sustainability strategy. The objective of the work is to elucidate and depict the processes of sustainability work and to develop indicative guidelines for the continuation of this endeavor.

The work aims to answer the question of how to formulate an environmental sustainability strategy for a SME in the AV industry. It also explores the expectations and needs of the company's clients and partners regarding sustainability work. The research methods used include interviews, observation, and comparative analysis.

The results delineate the areas that were selected as focal points for the company's environmental sustainability strategy, as well as the Ekokompassi process. Additionally, the work examines the environmental sustainability tools within the culture and AV sector and considers their potential utilization for commissioning organization. Furthermore, the thesis outlines the future of systematic sustainability work within the company.

Keywords: Sustainability, environmental sustainability strategy, sustainable development, environmental work, environmental leadership, event technology, AV industry, carbon footprint

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ympäristövastuustrategian kehittämisprosessin tietopohja	2
2.1	Ilmastonmuutos tänään	3
2.1.1	Ympäristölainsäädäntö, -sopimukset ja -ohjelmat	4
2.2	Yritykset ja ympäristövastuutyöskentely	6
2.2.1	Yritysvastuun suppea sanasto	6
2.2.2	Yritysvastuuraportointi	8
2.2.3	Ympäristöhallintajärjestelmät	9
2.2.4	Ympäristötyöskentelystä lisäarvoa liiketoiminnalle?	10
2.2.5	Viherpesu	11
2.3	Arvojohtajuus	12
3	Tilaaajayritys Oy Aku's Factory Ltd.	14
4	Kehittämishaasteen esittely, perustelut ja tavoitteet	16
5	Kehitystyön tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	17
5.1	Tutkimuksen prosessi	17
5.2	Tutkimusmenetelmät ja aineiston kerääminen	19
5.2.1	Haastattelut	21
5.2.2	Nykytilakartoitus yrityksen toiminnan ympäristövaikutuksista ja -vaikutusmahdollisuuksista	22
5.2.3	Osallistava työryhmäkeskustelu	23
5.2.4	Benchmarking – Vertailuanalyysit I & II	24
5.3	Kirjoittajan havainnoiva ja toimeenpaneva rooli ympäristövastuustrategian kehittämisessä	25
6	Akun Tehtaan ympäristövastuustrategian kehittäminen	26
6.1	Odotukset ja tavoitteet	28
6.2	Ekokompassi ympäristövastuutyöskentelyn tueksi	31
6.2.1	Akun Tehtaan Ekokompassi	32
6.3	Akun Tehtaan ympäristövaikutukset	32
6.3.1	Energia	32
6.3.2	Hankinnat	34
6.3.3	Logistiikka ja liikkuminen	37

6.4	Suomalaisen kulttuuri- ja tapahtumakentän ympäristövastuujärjestelmät	38
6.4.1	Elma	39
6.4.2	Viileä musiikki	40
6.4.3	Ekosetti	41
6.4.4	Albert-ympäristöjärjestelmä	42
7	Hahmotelmia Akun Tehtaan vastuullisuustyöskentelyn seuraavista askelista	43
7.1	Ekokompassityöskentelyn jatkuminen	43
7.2	Viestintä-, ja tiedotus-, ja koulutussuunnitelma	43
7.3	Akun Tehtaan oma eko-opas	44
7.4	Keikkakohtainen hiilijalanjälkiraportointi Elmaa hyödyntäen	45
7.5	Ympäristövastuun laajentaminen vastuullisuuteen kokonaisuutena	46
7.6	Koonti	46
8	Pohdinta ja arviointi	47
	Lähteet	49
	Aineisto	52
	Liitteet	53
	Liite 1: Asiantuntijahaastattelurunko – Tampere-talo & Nelonen Media Live	53
	Liite 2: Haastattelurunko – Akun Tehtaan toimitusjohtaja Aku Syrjä	54
	Liite 3: Työryhmäkeskustelun runko	55
	Liite 4: Tiedote tutkimuksesta	56
	Liite 5: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	60

1 Johdanto

Ilmastonmuutos joko jo koskettaa tai tulee koskettamaan lähitulevaisuudessa valtaosaa maailman väestöstä. Pariisin ilmastokokouksessa poliittisia johtajia ympäri maailmaa ovat kokoontuneet ja pyrkineet löytämään yhteisiä pelisääntöjä ja tavoitteita sen hillitsemiseen. Lisäksi kansallisella taholla valtion pyrkivät eri tasoihin tavoitteisiin, jotta tiedemaailman asettama, pitkäaikainen yli 1,5 celsiusen lämpeneminen ei tapahtuisi. Jotta tämä tavoite olisi edes teoriassa mahdollista, on myös yritysten otettava vastuuta toiminnastaan ja päästöistään. Vastuullisuussuunitelma eri osa-alueineen onkin tätä nykyä modernin liiketoiminnan kehityksessä avainasemassa niin sidosryhmien, kun henkilöstönkin osalta.

Tämä kehitysprojekti kuvaa Oy Aku's Factory Ltd:n – myöhemmin Akun Tehtaan – ympäristövastuustrategian kehittelyä, sen sisällyttämistä yhtiön toimintaan ja strategiaan sekä ehdotuksia tulevaisuuden kehittämiseen. AV-alan palveluita tarjoava Akun Tehdas toimii työn tilaajana ja työ pyrkii vastaamaan yhtiön tarpeisiin sekä nykyhetkessä että tulevaisuudessa. Laajemmassa mittakaavassa työ tutkii erityisesti tapahtumatekniikka-alan vaikutuksia ympäristöön, sekä esittelee kestävämpään kehitykseen tähtääviä kehityskohteita. Kehitystyö pyrkii tarjoamaan näkökulmia ympäristösuunnitteluun kulttuurin eri kentillä ja sidosryhmissä. Voisivatko tapahtumatekniikkapalvelut olla tulevaisuudessa realistisesti hiilineutraaleja tai jopa hiiliposiitivisia?

Työ kuvaa ympäristövastuustrategian kehittämisen prosessia ja voi toimia apuna myös muille organisaatioille, jotka vastuullisuustyön projektien kanssa työskentelevät ja painiskelevat.

Kehitystyössä esitellään ilmastonmuutoksen nykytilaa ja sen hillitsemiseen tähtääviä lainsäädäntöjä ja asetuksia kansainvälisellä, kansallisella sekä kunnallisella tasolla. Lisäksi työssä pureudutaan yritysten

ympäristövastuutyöskentelyyn ja arvojohtajuuteen. Kehitystyössä on käytetty erinäisiä tutkimusmetodeja, jotka avataan omissa luvuissaan. Työn tuloksissa käydään läpi Akun Tehtaan ympäristövastuustrategian vaiheita ja valittuja pääpainotuksia tuleville vuosille. Lisäksi työssä tutkitaan kulttuurialan ympäristöohjelmia ja -työkaluja, joita alan yritykset voivat halutessaan hyödyntää. Työn loppuun on koottu työskentelyn seuraavia vaiheita, sekä ehdotuksia strukturoidun työn jatkamiselle, sillä vastuullisuus ei tuskin millään osa-alueella koskaan tule valmiiksi tai täydelliseksi.

Ympäristöystävällisestä tapahtumatuotannosta ja sen kehittämisestä löytyy paljon ajankohtaista materiaalia, mutta AV-tekniikkaa ei niistä suurimmassa osassa mainita, tai ainakaan laajemmin käsitellä. Tapahtumassa tai av-tuotannossa saattaa olla suuri määrä hyvin eri aloilla toimivia sidosryhmiä. Tämä kehitystyö voi toivottavasti olla osaltaan avaamassa eri toimintoja ja mahdollisuuksia ympäristötyöskentelyyn tapahtumatekniikan alan sisällä toimiville, sekä siihen linkittyville sidosryhmille.

Työn kirjoittaja työskentelee tutkimuksen tekohetkellä Akun Tehtaalla myyntikoordinaattorina ja projektipäällikkönä. Hän on toiminut vuosia media- ja musiikkialan eri tahoilla, niin televisiotuotannoissa, kuin musiikkibisneksessäkin. Tämä laaja-alaisuus toivottavasti näkyy työssä monipuolisina näkökulmina. Kehittämistyötä on ollut mahdollistamassa Elävän musiikin säätiö ELMU.

2 Ympäristövastuustrategian kehittämisprosessin tietopohja

Kehittämistyön pohja rakentuu ympäristötyölle, -tutkimukselle ja arvojohtamisen teorialle. Luvussa määritellään ympäristötyön keskeiset teemat, käsitteet, lait sekä sopimukset.

Yritysten vastuullisuutta käsitellään omissa luvuissaan erikseen. Teemaa tukee osio arvojohtamisesta, jonka teorian avulla kehitystyössä on rakennettu

työkaluja ja ehdotuksia ympäristösuunnitelman jalkauttamiseen työn tilanneen organisaation läpi.

2.1 Ilmastonmuutos tänään

Ilmasto on ollut muutoksessa koko maapallon historian ajan. Viime vuosikymmeninä kuitenkin ihmisen toiminnan vaikutukset ovat nousseet esiin ilmastonmuutoksen suurimpana aiheuttajana. Ihmisen vaikutus ilmastonmuutoksessa johtuu pääasiassa kasvihuonekaasujen lisääntymisestä ilmakehässä. (IPCC, 2023.)

Fossiilisten polttoaineiden käyttö, metsien, eli niin kutsutun hiilinielun hakkaaminen ja teollisuuden päästöt aiheuttavat kasvihuonekaasupitoisuuksien kasvua ilmakehässä. Tämä on johtanut maapallon keskilämpötilan nousuun, jolla puolestaan on dramaattisia vaikutuksia niin ekosysteemeihin, merenpintaan, sääilmiöihin kuin moniin muihinkin ilmastoon liittyviin parametreihin.

Ilmastonmuutoksella ja keskilämpötilan nousulla on useita vaikutuksia, kuten äärimmäisen sääolosuhteiden lisääntyminen, tulvat, kuivuus, jäätiköiden sulaminen ja näiden kautta useiden lajien häviäminen ja alueiden muuttuminen elinkelvottomiksi. Nämä muutokset vaikuttavat ja tulevat vaikuttamaan myös tulevaisuudessa ihmisten elinoloihin ja ympäristöön maailmanlaajuisesti. Yhteistyö maiden ja erityisesti teollisuusjättien kesken sekä päästöjen vähentäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sen vaikutusten lieventämiseksi tulevaisuudessa. (IPCC, 2023.)

IPCC raportoiti vuonna 2022, ettei Pariisin ilmastopöytäkirjaan kirjattua tavoitetta siitä, ettei maapallon keskilämpötila tulisi nousemaan yli 1,5 celsiusta, tulla saavuttamaan edes radikaaleilla muutoksilla. Kaikki skenaariot näyttävät, että taso tullaan saavuttamaan 2030-vuoteen mennessä. Vaikka tämä raja ylitettäisiin vain väliaikaisesti, tulee se tarkoittamaan peruuttamattomia vahinkoja muun muassa koralliriutoissa, jäätiköissä sekä lajien monimuotoisuudessa. Ilmastonmuutoksen rajoittaminen tulee vaatimaan

sekä päästövähennyksiä, että hiilidioksidin poistamista ilmakehästä. Tähän kehitetään parhaillaan teknologiaa. Lisäksi sitä voidaan sitoa esimerkiksi metsiin ja maaperään. Niin sanottu nettonollapäästötaso, jossa päästöt ja niiden poistot kumoavat toisensa, tulee saavuttaa vuosisadan puoleenväliin mennessä. (IPCC, 2023.)

2.1.1 Ympäristölainsäädäntö, -sopimukset ja -ohjelmat

Suomalainen lainsäädäntö sisältää useita ympäristönsuojeluun liittyviä asetuksia. Nämä koskevat niin yrityksiä, yhteisöjä kuin yksilöitäkin.

Ympäristönsuojelulainsäädäntö on usein sidoksissa EU-lainsäädäntöön, johon Suomi myös EU:n tasolla pyrkii vaikuttamaan.

Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluu ympäristön-, luonnon-, vesien- sekä merensuojelun lainsäädäntö sekä ohjeet. Lisäksi ministeriö vastaa asumisen sekä rakentamisen ja maankäytön lainsäädännöstä. Lainsäädäntöä myös kehitetään jatkuvasti niin kansallisella, kuin kansainväliselläkin tasolla.

Ympäristöministeriö ilmoittaa valmisteilla olevan muun muassa uudistusta ilmastolakiin, kertakäyttöisten muovien rajoittamiseen, jätesäädöspakettiin sekä rakentamisen maa-ainesten hyödyntämiseen. (Ympäristöministeriö, n.d.-a)

Vuonna 2015 solmittiin marraskuussa 2016 voimaanastunut kansainvälinen Pariisin ilmastosopimus, jonka tavoitteena on torjua ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia. Sopimus allekirjoitettiin Pariisin ilmastokonferenssissa, COP21:ssä. Ilmastosopimuksen piiriin kuuluvat kaikki maailman valtiot, jotka ovat liittyneet siihen ja asettaneet omat kansalliset sitoumuksensa ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Tähän mennessä suurin osa maailman valtioista on liittynyt sopimuksen piiriin. Jäsenvaltioiden sitoumukset vaihtelevat ja esimerkiksi kehittyneillä mailla on vastuu tukea kehitysmaita niiden haasteissa. Sopimuksen tärkein päämäärä on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu alle kahteen asteeseen verrattuna esiteolliseen aikaan. Pyrkimys on ollut rajoittaa nousu 1,5 celsiusasteeseen, johon ei kuitenkaan viimeisen tiedon valossa tulla pääsemään. (United Nations, 2015.)

Tärkeimmät piirteet Pariisin ilmastopöytäkirjassa ovat kansallisesti, sopimusosapuolille erillisesti määritellyt sitoumukset sekä säännölliset sopimuksen tarkistusjaksot, joissa sitoumuksia tarkastetaan ja mahdollisesti säädetään ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi sopimuksessa todetaan kehitysmaiden tarve rahoitukselle sekä teknologian siirrolle, jotta päästöjä on kyseisissä maissa mahdollista vähentää. Myös hiilinielujen lisääminen sekä sopeutuminen ilmastomuutokseen ovat sopimuksessa korostettuna, erityisesti maissa, joissa muutokset tulevat dramaattisimmin ja ensimmäisten joukossa näkymään. (United Nations, 2015.)

Agenda 2030 – viralliselta nimeltään ”Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development” – on YK:n kestävän kehityksen ohjelma, joka hyväksyttiin jäsenvaltioiden toimesta 2015. Agenda 2030 on sitoumus, jonka tavoitteena on edistää vastuullista kestävyttä maailmanlaajuisesti. Se koostuu seitsemästätoista kestävän kehityksen tavoitteesta (Kuvio 1.). Nämä kattavat laajan kirjon aihealueita, kuten köyhyyden poistaminen, nälänhädän lopettaminen, koulutuksen tasa-arvoistaminen ja ilmastomuutoksen torjuminen. (United Nations, n.d.)

Kuvio 1. Agenda 2030 – Kestävän kehityksen tavoitteet (Lähde: Suomen YK-liitto)

Kansallisella tasolla Suomen ilmastopolitiikan perusta on päästövähennystavoitteissa, joita on asetettu kausittain vuosille 2030, 2040 ja 2050. Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali viimeistään vuoteen 2035 mennessä. Ilmastotavoitteiden saavuttamista seurataan, ja tehtyjen toimien vaikuttavuutta raportoidaan vuosittain ilmastovuosikertomuksessa. Suomi perustaa tavoitteensa kansainvälisiin sopimuksiin ja tavoitteisiin, sekä EU:n ilmastolainsäädännön velvoitteisiin ja päätöksiin. EU:n tavoitteena on muun muassa olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. (Ympäristöministeriö, n.d.-b)

Monet kunnat Suomessa pyrkivät täyttämään Suomen ympäristökeskuksen asettamia tavoitteita hiilineutraaleille kunnille. Pirkanmaa pyrkii toimillaan olemaan hiilineutraali ja vähentämään kasvihuonepäästöjään 80 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Ympäristötyössä Pirkanmaalla hyödynnetään muun muassa vihreän siirtymän ”Hiilineutraali Pirkanmaa 2030 - Tiekartta” -työkalua, jonka avulla kunnat voivat asettaa omia tavoitteitaan. (Pirkanmaan liitto, n.d.)

Yritystasolla Akun Tehdas pyrkii skaalaamaan ja asettamaan myös omia ympäristötavoitteitaan niin kansainvälisessä, kansallisessa, kuin Pirkanmaankin viitekehyksessä.

2.2 Yritykset ja ympäristövastuutyöskentely

2.2.1 Yritysvastuun suppea sanasto

Tässä kehitystyön raportissa oletetaan, että lukijalla on jonkinlainen nykyaikainen käsitys ilmasto- ja vastuullisuussanastosta. Tässä luvussa kuitenkin käydään läpi erityisesti yritysvastuullisuuteen kuuluvaa sanastoa. Vastuullisuuden sanasto on kirjavaa, eikä täysin vakiintunutta. Luvun sanasto on tätä kehitystyötä palveleva suppea tiivistelmä Suomen YK-liiton ”Yritysvastuun sanastosta” (Suomen YK-liitto, n.d.).

Yritysvastuu ja vastuullinen liiketoiminta pyrkii kestävään ja kannattavaan liiketoimintaan, jossa otetaan huomioon yrityksen vaikutukset ympäristöön sekä

ympäröivään yhteiskuntaan. Code of Conduct, eli **eettinen toimintaohjeisto** on yrityksen itse määrittelemiä toiminnan periaatteita, jotka ohjaavat yritystä, sen työntekijöitä ja mahdollisesti myös alihankkijoita vastuulliseen toimintaan. Tämä ohjeisto nojautuu yrityksen **arvoihin**, jotka määrittelevät, kuinka yrityksessä harjoitetaan liiketoimintaa. Arvot tulee olla toiminnan ohjaajina läpi organisaation.

Kuluttajien kuuluisi voida vaikuttaa markkinoihin omilla valinnoillaan. **Eettinen kuluttaminen** onkin asiakkaiden ja kuluttajien keino vaikuttaa tarjottaviin tuotteisiin ja palveluihin. Yrityksen tulee olla valmis vastaamaan kuluttajien kysymyksiin ja tarpeisiin vastuullisuuden kentällä, sekä tiedottamaan vastuullisuusteostaan, kuluttajatietoisuuden jatkuvasti lisääntyessä.

Hiilijalanjäljellä kerrotaan esimerkiksi yrityksen, tuotteen, palvelun, tai yksilön aiheuttama ilmastokuormitus. Jalanjälkiarviossa tarkastellaan aiheutettuja hiilidioksidipäästöjä tai kaikkia kasvihuonepäästöjä. **Kestävällä kehityksellä** tarkoitetaan kehitystä, joka pyrkii vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tai resursseja hyvään elämään. **Kestävä kulutus** ja **kestävät hankinnat** tähtäävät kestävä kehityksen viitekehityksessä siihen, että raaka-aineita ja energiaa käytetään säästeliäästi ja järkevästi, sekä tuotteet ja palvelut valmistetaan kestävästi ja eettisesti.

Ympäristöjohtetussa yrityksessä tai organisaatiossa on pyrkimys hallita, raportoida sekä seurata sen ympäristövaikutuksia esimerkiksi ympäristöhallintajärjestelmien avulla. **Ympäristövastuu** on yksi yritysvastuullisuuden osa-alue, johon kehitystyössä keskitytään. Vastuullisesti toimiva yritys pyrkii vähentämään ja minimoimaan toimintansa ympäristövaikutuksia, jo ennen kuin esimerkiksi lait sitä vaativat. Kehitystyössä tutkittavat yrityksen hankinnat liittyvät **toimitusketjun hallintaan**. Tässä hallitaan ja varmistetaan toimitusketjun toimivuutta, sujuvuutta, riskien mahdollisuuksia sekä ketjun jokaisen osapuolen vastuullisuutta.

Vastuullinen yritys pyrkii aina olemaan myös **läpinäkyvä**. Tällä tarkoitetaan yrityksen avoin toimintatapa, joka raportoi vastuullisuustoiminnastaan oikea-aikaisesti sekä realistisesti. Standardien mukainen **yritysvastuuraportointi** parantaa läpinäkyvyyttä ja tiedon oikeellisuutta. Yritysvastuuraportoinnista seuraavassa luvussa lisää.

2.2.2 Yritysvastuuraportointi

Yritysvastuuraportoinnissa yritykset julkaisevat tietoa toiminnastaan ja päätöksenteostaan vastuullisuuden näkökulmasta. Yritysvastuuraportoinnissa maailmanlaajuisesti käytetyn GRI-ohjeistuksen (Global Reporting Initiative) tavoite on luoda toimintamalli, jonka avulla vastuuraportointiin saataisiin yhteiset pelisäännöt. GRI on YK:n ympäristöjärjestön UNEP:in yhteistyökumppani. Jo muutamassa vuosikymmenessä GRI on kehittynyt harppauksin ja onkin tällä hetkellä ollut käytössä laajalti yrityksissä ja organisaatioissa. (Kurittu, 2018, ss. 9–10.)

Yritysvastuuraportoinnin välineenä käytetään usein termiä ESG.

Kirjainyhdistelmä tulee sanoista Environmental – ympäristövastuu, Social – sosiaalinen vastuu sekä Governance – hallinto- ja taloudellinen vastuu. ESG on terminä vakiintunut erityisesti vastuullisen sijoittamisen maailmaan, mutta on käytössä paljolti myös muiden organisaatioiden vastuullisuustyössä. (Ekokompassi, n.d.-a)

CSRD eli Corporate Sustainability Reporting Directive on EU:n vuonna 2022 voimaan tullut kestävyysraportointidirektiivi. Sen tarkoitus on yhtenäistää yritysten ja organisaatioiden vastuullisuus, eli ESG-raporttien sisältöä ja mittareita, lisäten näiden materiaalien luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta. Direktiivi koskee tällä hetkellä suuria julkisia yrityksiä EU:n alueella, mutta tulee jatkossa laajenemaan myös pienempiin yrityksiin. Suomessa CSRD-direktiivi astui voimaan määritellyt kriteerit täyttävälle suurille yrityksille 2023. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.)

Myös Akun Tehdas pk-yrityksenä pyrkii kehittämään tällä ympäristöstrategialla ja muulla vastuullisuustyöskentelyllä valmistautumaan tulevaisuuteen ja CSRD:hen.

2.2.3 Ympäristöhallintajärjestelmät

Yrity maailmalle tarjottujen vastuullisuus- ja ympäristösertifikaattien ja järjestelmien kirjo on moninainen. Useat tahot pyrkivät yhtenäistämään protokollia ja sertifikaatteja ja niiden vaatimuksia. Tässä kappaleessa esitellään osa luotettavimmista ja kansainvälisesti sekä kansallisesti paljon käytettyjä protokollia, järjestelmiä ja sertifikaatteja.

Monet kansainväliset standardoimisjärjestöjen ympäristökomiteat pyrkivät yhtenäistämään ympäristöhallintajärjestelmiä, jotta ne olisivat paremmin yhteensopivia (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 109). ISO-standardit (International Organization for Standardization) ovat laajasti globaalisti tunnettu standardisointijärjestelmä (ISO, n.d.). Osa ISO-standardeista on pakollisia alueellisesti tietyn kokoisille organisaatioille ja toimialoille.

ISO-järjestelmä saattaa erityisesti pienemmälle yritykselle olla hintava ja raskas prosesseissaan. Muun muassa tästä syystä tarjolla on useita muitakin ympäristöhallintajärjestelmää, joista luotettavimmat perustavat toimintansa yhteisiin asetettuihin standardeihin, mutta kevyemmässä ja saavutettavammassa muodossa. Näillä saattaa olla myös erilaisia painopisteitä. Esimerkiksi GHG, eli Greenhouse Gas -protokolla, keskittyy erityisesti yritysten kasvihuonepäästöjen hillitsemiseen (GHG Protocol, n.d.).

Suomessa laajalti käytettyjä ympäristöhallintajärjestelmiä ovat ISO 14001, WWF Green Office, Joutsenmerkki sekä Suomen Luonnonsuojeluliiton Ekokompassi.

Järjestelmät eroavat toisistaan laajuudessaan, mutta useimmiten niiden työskentelyrakenteissa on samankaltaisuuksia. Järjestelmien rakentaminen aloitetaan useimmiten alkukartoituksella, jonka avulla ympäristövaikutukset

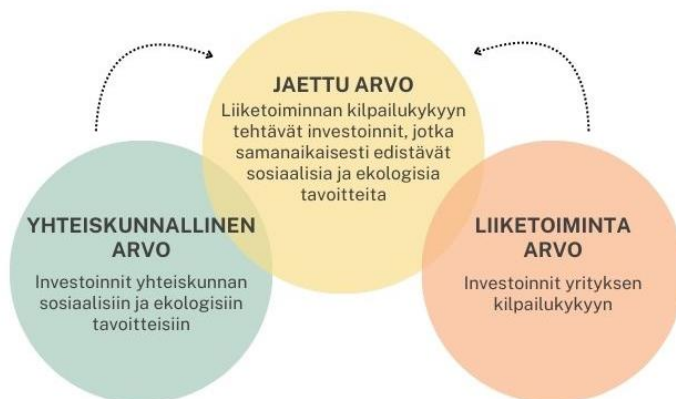
tunnistetaan. Tämän jälkeen valitaan tavoitteet ja työkalut sekä ohjelmat niiden toteuttamiseen. Prosessia tarkkaillaan, mitataan ja raportoidaan säännöllisesti ennaltaan asetettuina ajankohtina. Yritys tai organisaatio voi myös itse rakentaa ympäristöhallintajärjestelmänsä, ilman ulkopuolista apua. (Harmaala & Jallinoja, 2012 ss. 108–109.)

2.2.4 Ympäristötyöskentelystä lisäarvoa liiketoiminnalle?

Osakeyhtiön tarkoitus ja tavoite on tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen. Tämä tarkoitus yhdistettynä jatkuvan kasvun pyrkimykseen on osiltaan aiheuttanut ilmastonmuutoksen sekä maailmamme huolestuttavan nykytilan. Yritysvastuun edelläkävijät ja useat menestystarinat kuitenkin näyttävät, että myös vastuullisesti toimimalla voidaan saavuttaa kasvua ja kehitystä, joko kustannuksia säästämällä tai kysynnän kasvulla (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 59).

Monet ympäristökuormaa vähentävät toimet myös vähentävät kustannuksia. Esimerkiksi logistiikan järjeistäminen, energian säästäminen sekä materiaalihävikin vähentäminen ovat toimia, jotka vähentävät sekä kuluja, että negatiivisia ympäristövaikutuksia. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 59.)

Yrityksen vihreä siirtymä ja sen toteuttaminen saattaa olla eduksi myös sen kilpailukyvyille ja kannattavuudelle. Jos yritys on valmistautunut esimerkiksi ympäristömääräysten kiristymiseen ennakkoon, on sen mahdollista säästää kalliit muutosinvestoinnit, kun määräykset tulevat voimaan. Ympäristötoimistaan viestimällä yritys vaikuttaa brändiinsä ja sillä saattaa olla vaikutusta niin kilpailutustilanteissa – esimerkiksi julkisella taholla – kuten yhteistyökumppanuuksien saantiinkin. Eettisten tuotteiden ja palveluiden kysyntä on kasvanut huomattavasti ja uskottava ympäristötyöskentely voikin olla asiakkaalle merkittävä syy valita kyseisen tuote tai palvelu. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 60–61.)

Kuvio 2. Jaettu arvo yrityksen kilpailutekijänä (Bärlund & Perko, 2013, s. 20)

Vihreä siirtymä tulee kuitenkin tarkoittamaan usealle yritykselle ja organisaatiolle investointeja ja uusia tekemisen malleja. Bärlund & Perko jo vuonna 2013 kirjoittamassa kirjassaan "Kestävä johtajuus" sanovat kuitenkin osuvasti, ettei kyse ole enää siitä, kannattaako kestävään kehitykseen tarttua, tai onko se taloudellisesti kannattavaa, vaan siitä, tuleeko yritys selviämään pidemmällä aikavälillä, jos se ei asiaan toiminnassaan tartu.

2.2.5 Viherpesu

Eryyisesti ympäristöviestinnässä saattaa piillä viherpesun vaara. Tunnistamme yhteiskuntana jatkuvasti paremmin viherpesun, mutta koska harvemmin viesti ympäristöteoista on niin trendikäs tai houkutteleva kun yritys toivoisi, saattaa mukaan lipsahtaa tahallisesti tai tahattomasti tyhjiä sai suurenneltuja lupauksia.

Viherpesu on termi, jolla kuvataan yritysten tai organisaatioiden pyrkimystä antaa itsestään ja toiminnastaan ympäristöystävällisemmän kuvan tai maineen, vaikka todellisuudessa niiden toimet eivät ole ympäristön kannalta merkittäviä tai positiivisia. Termi siis viittaa usein erityisesti yritysten harjoittamaan harhaanjohtavaan markkinointiin ja viestintään, jossa saatetaan jopa yrittää peittää ja vähätellä toiminnan todellisia ympäristöongelmia. Tästä esimerkkinä pikamuotiyritys, joka mainostaa kierrätyspuuvillamallistoaan, mutta ei aktiivisesti

puutu tai pyri ratkaisemaan pikamuodin laajasti tunnettuja ongelmia. (Isokangas ym., 2022 mukaillen.)

Kuten sanottu, viherpesu ei välttämättä ole tahallisen vilpillistä tai valheellista. Erityisesti yrityksissä, joissa vastuullisuustyöskentely on juuri aloitettu, saattaa tarve ja into viestiä vastuullisuusteosta ja -aikeista kasvaa suuremmaksi, kuin mitä todelliset teot vielä oikeuttaisivat. Viherpesu on kuitenkin aina haitallista, vaikkei se olisikaan tahallista. Katteettomat lupaukset, epäuskottavat väitteet sekä jokainen paljastunut viherpesutapaus vievät pohjaa todellisilta teoilta sekä tavoitteissa toimia vastuullisesti niin organisaatioilta, kuin yhteiskunnaltammekin. Viherpesu ei siis ole ainoastaan puutteellista vastuullisuustyötä, vaan myös vastuutonta. Tästä syystä organisaation tulee olla sekä tarkka, että vilpitön vastuullisuusviestinnässään. (Isokangas ym., 2022, ss. 19–20.)

2.3 Arvojohtajuus

Kuten mainittu, yrityksen arvot määrittelevät, kuinka yrityksessä harjoitetaan liiketoimintaa. Ne myös ohjaavat sen toimintaa, valintoja ja strategiaa. Ympäristötyöskentelyn voidaan sanoa miltei aina kuuluvan myös yrityksen tai organisaation arvoihin. Arvojen toteutuminen kuitenkin vaatii tekoja, sekä koko organisaation lävistämisen. Kuinka varmistaa, että yrityksen arvot eivät jää pelkäksi sanahelinäksi, vaan tulevat konkreettiseksi osaksi organisaation toimintaa myös työntekijätasolle? Tässä luvussa käsitellään arvo- ja vastuullisuusjohtamista.

Jokaisella yksilöllä on omanlainen ja toisesta enemmän tai vähemmän poikkeava arvopohja. Yrityksen tai organisaation arvoissa ja niihin sitoutumisessa on selvää, että arvot eivät tule olemaan yksi yhteen jokaisen organisaatioon kuuluvan yksilön kanssa. Jos yhteisössä jokaisen arvot olisivat identtiset, saattaisi myös kehitys pysähtyä ja esimerkiksi työyhteisö olla väritön ja geneerinen. Arvoristiriidoissa on siis myös puolensa. Yhteisön yhteisesti sovittuihin tavoitearvoihin täytyisi jokaisen sen jäsenen kuitenkin pystyä

sitoutumaan. Jos yksilön arvot ovat hyvin ristiriidassa yhteisön arvojen kanssa, on työyhteisössä hyvin haastava toimia. (Aaltonen ym., 2003, ss. 42–43.)

Yritysten arvot saattavat joskus tuntua itsestäänselvyyksiltä tai katteettomalta sanahelinältä. Julkilausutuilla arvoilla usein pyritäänkin kuvaamaan periaatteita, joilla yritys toimii niin asiakkaiden, sidosryhmien, ympäristön kuin henkilöstönsäkin kanssa ja niiden välillä. Strategiaan kirjataan liiketoiminnallisia tavoitteita, arvoihin taas esimerkiksi voidaan heijastella yrityksen yhteiskunnallisen, sosiaalisen tai ympäristöllisen vastuun tavoitteita ja näkökulmia. (Aaltonen ym., 2003, s. 92.)

Jotta arvot eivät jäisi vain juhlaviksi lauseiksi nettisivuille tai perehdytysmateriaaleihin, tulee arvot tuoda näkyväksi keskusteluihin sekä toimintoihin organisaatiossa. Osaavan henkilöstön osallistaminen ja motivointi onkin erityisen tärkeää niin arvojen toteuttamisessa kuin ympäristötyöskentelyssäkin.

Kaisa Kurittu (2018) kertoo GRI-raportoinnin malleissa vastuullisuusjohtajuuden pyrkivän etenemään siten, että kommunikaatio on sekä avointa, että selkeää. Malli jaetaan kolmeen osaan; kuvaukseen, jossa kerrotaan miksi mikäkin osa-alue on valittu ja tunnistettu olennaiseksi yrityksen vastuullisuustyöskentelyssä, kuvaukseen johtamistavasta, eli miten yritys aluetta johtaa, hallitsee ja mittaa, sekä arviointiin, eli onko alueen johtamistapa ja mittarit riittäviä. Tätä vastuullisuusjohtajuuden mallia voi hyödyntää raportoinnissa niin organisaation sisällä kuin sen ulkoisessakin viestinnässä.

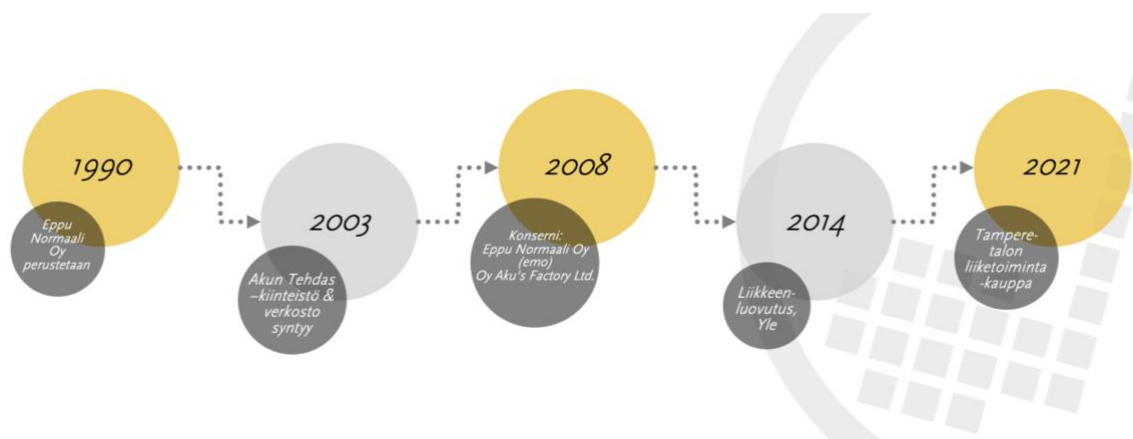
Vastuullinen, yrityksen arvojen mukainen johtaminen sisältää neljä keskeistä johtajuuden ominaispiirrettä. Nämä piirteet ovat *tahto*, *avoimuus*, *mahdollistaminen ja yhteistyö*. Johdolla täytyy olla saumatonta tahtoa johtaa yritystä sen muutoksissa sekä arvojen mukaisesti. Avoimuutta ja läpinäkyvyyttä korostava johtamistapa kertoo erityisesti henkilöstölleen myös keskeneräisistä tai epäonnistuneista hankkeista. Vastuullisuustyöskentelyn vaiheiden jakamisen on todettu kasvattavan sen uskottavuutta ja luotettavuutta. Mahdollistamisessa

johto toimii sen eteen, että esimerkiksi sidosryhmät tai työntekijät voivat olla edistämässä vastuullisuus- ja arvotyöskentelyä. Yhteistyö tätä kautta on kestävän johtajuuden kulmakiviä, sekä uusien innovaatioiden mahdollistaja. (Bärlund & Perko, 2013, ss. 22–23.)

3 Tilaajayritys Oy Aku's Factory Ltd.

Oy Aku's Factory Ltd:n – tuttavallisemmin Akun Tehtaan – syntyjuuret ulottuvat Eppu Normaali -yhtyeen toimintaan. Suosittu suomirockyhtye perusti toimintansa tueksi 1990 Eppu Normaali Oy:n, jonka kautta esimerkiksi laskutusliikenne ja kalustohankinnat olivat logistisesti ja taloudellisesti tehokkaampia järjestää. Toiminta alkoi kirjaimellisesti Aku Syrjän autotallista Ylöjärvellä, jossa yhtye säilytti soitto- ja äänentoistokalustoaan. Kalustoa alettiin vuokrata myös muille yhtyeille, muun muassa Yölle ja Popedalle, silloin kuin yhtye ei itse ollut kiertueella. Tekniikkalaitteisto kasvoi ja vuokraustoiminta laajeni. Oy Aku's Factory Ltd. perustettiin Eppu Normaali Oy:n tytäryhtiöksi vuonna 2009 jatkamaan ja tukemaan AV-liiketoiminnan kehittämistä. Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut alusta alkaen Eppu Normaali -yhtyeen rumpalinakin tunnettu Aku Syrjä. Oy Aku's Factory Ltd:n liikevaihto oli vuonna 2022 10 miljoonaa euroa. Akun Tehdas on suurin kotimainen tapahtumatekniikkapalveluiden toimittaja ja sen toimialaluokituksiksi on määritelty esittäviä taiteita palveleva toiminta.

Akun tehdas -kiinteistö Ylöjärvellä valmistui vuonna 2008, jossa Aku's Factory toistaiseksi jatkaa liiketoimintaansa. Kiinteistössä on vuosien aikana toiminut myös lukuisia muita toimijoita AV-alan sisältä ja sen ulkopuolelta. Ylöjärven kiinteistön lisäksi Akun Tehtaalla on toimipisteitä Tampere-talolla – jonka kanssa liiketoimintasopimus solmittiin vuonna 2021 -, Nokia Arenalla sen valmistumisesta saakka, sekä Porissa. Lisäksi Akun Tehdas toimii Tampereella aktiivisesti muun muassa Palatsi-salissa, TTT-klubilla sekä Yle Factory Studiolla Tohlopissa. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Akun Tehtaan aika

Tutkimuksen tekohetkellä Oy Aku's Factorylla työskentelee 53 vakituista työntekijää, joista noin 80 prosenttia ovat AV-tekniikoita, loput hallinnon, tuotannon ja myynnin työntekijöitä. Yhtiö työllistää projekteissaan lisäksi yli sataa alan freelance-toimijaa vuosittain.

Kiinteiden toimipisteiden ja yhteistyökumppaneiden lisäksi Akun Tehtaan toiminta-alueena toimii koko Suomi. Toiminta on osin Pirkanmaakeskeistä, mutta esimerkiksi kesän festivaalikausilla Tehtaan lava- ja tekniikkasetit teknikoineen liikkuvat aina Helsingistä Ouluun saakka. Kehitystyön kirjoitushetkellä Akun Tehtas toteuttaa muun muassa suurimman osan Nelonen Median festivaalitarpeista, sekä Pori Jazzin, Ruisrockin, Provinssin sekä Flow festivaalin tekniikkatoteutuksia muiden alan toimijoiden kanssa.

Akun Tehtaan tärkeimmät asiakkaat ovat tapahtumajärjestäjät, yritykset, tapahtumatalot, areenat sekä TV-tuotantoyhtiöt. Yritys tuottaa palveluita niin festivaaleille, yritystapahtumiin, konsertteihin, tv-taltiointeihin kuin urheilutapahtumiinkin. Lisäksi yritys tuottaa AV-asennus ja -suunnittelupalveluita sekä melumittauksia.

4 Kehittämishaasteen esittely, perustelut ja tavoitteet

Kehittämistyö tulee vastaamaan kysymykseen, kuinka muodostetaan AV-alan pk-yritykselle ympäristövastuutyöskentelyn strategia? Yritys, joka toimii työn tilaajana, on jo tehnyt ympäristövastuullisia toimia, mutta siltä puuttui toimintasuunnitelma sekä mittarit ja raportointityökalut, jolla seurata toimintaa, sen kehitystä ja raportoida siitä tarvittaessa ulospäin. Työ pyrkiikin koostamaan sidosryhmien odotukset, ympäristötoimien tavoitteet sekä mittarit ja viestinnälliset näkökulmat yksiin kansiin. Tavoite on, että ympäristöstrategian jälkeen siirrytään kehittämään selkeämpiä suunnitelmia myös vastuullisuuden muille osa-alueille.

Pääkysymyksen lisäksi kehitystyö pyrkii vastaamaan seuraaviin alakysymyksiin:

1. Millaisia vaatimuksia ja tarpeita asiakkailta ja sidosryhmiltä yritykseen vastuullisuuden osalta kohdistuu? Kuinka yrityksen "alihankkijarooli" asiaan vaikuttaa?
2. Kuinka paljon yritys pystyy välittömällä toimillaan vähentämään ympäristökuormaansa? Mitä tulevaisuudessa vaadittaisiin merkittävimpiin muutoksiin?
3. Löydetäänkö muiden kulttuuri-, tapahtuma- ja media-alan organisaatioiden ja tahojen ympäristösuunnitelmista ja -raporteista yhtymäkohtia tai aukkoja, joita hyödyntää tai täyttää Akun Tehtaan ympäristöstrategiassa?
4. Kuinka ympäristöstrategia viestitään ja sitoutetaan henkilöstöön? Kuinka asia halutaan viestiä ulkoisesti tai asiakkaille?
5. Voiko yhtiön brändille ja liiketoiminnalle olla hyötyä ympäristötyöskentelystä ja -viestinnästä? Entä minkälaisia investointeja se tulee vaatimaan?
6. Kuinka kehittää ja seurata ympäristöstrategian toimivuutta ja etenemistä tulevaisuudessa osana yrityksen arkea?

Kehittämistyö tutkii siis laajemmin myös tapahtuma-alan ympäristötyöskentelyä kokonaisuudessaan, mutta pyrkii erityisesti tarkastelemaan tapahtuma-alan tiettyä osa-aluetta, AV-palveluita ja sen omia lainalaisuuksia, mahdollisuuksia ja haasteita päästöjen vähentämiseksi. Työ pyrkii ymmärtämään ja selittämään alan toimijoiden asemaa useiden sidosryhmien ja asiakkaiden välissä. Mihin alan yritykset voivat vaikuttaa, mihin taas eivät? Kehittämisehdotuksissa esitetään myös ajatuksia, jotka osapuolien välisellä yhteistyöllä voisivat olla edistämässä yhteisiä tavoitteita.

5 Kehitystyön tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Kehittämistyön pääaineisto koostuu neljästä haastattelusta, yrityksen ympäristövaikutusten arvioinneista ja materiaalin keruusta, Ekokompassi-sertifioinnin prosesseista sekä osallistavan ryhmähaastattelun tuloksista. Työhön haastateltiin Akun Tehtaan toimitusjohtajaa Aku Syrjä koskien tilaajayhtiön toiveita ja tavoitteita tutkimusta varten sekä yhtiön nykytilan ja menneisyyden kartoittamiseen koskien kestävästä kehitystä. Asiakasodotuksia koskien haastateltiin Akun Tehtaan kolmea tärkeää asiakasta tai yhteistyökumppania. Osallistavassa ryhmähaastattelussa kartoitettiin osastopäälliköiden näkemyksiä ja asenteita vastuullisuustyöskentelyä ja -tavoitteellisuutta kohtaan. Laitteiston, logistiikan, kiinteistön ja muiden yhtiölle tärkeiden toimintojen ympäristökuormaa nykyisellään pyrittiin kartoittamaan kulutuksia sekä kalustohankintaprosesseja tutkien ja tulkiten. Lisäksi työn toteuttaja havainnoi ja tutki vastuullisuuteen liittyviä teemoja, puheenaiheita sekä alan viestejä jokapäiväisessä työssään tilaajaorganisaatiossa, sekä kentällä muiden alan muiden toimijoiden parissa. Täten työssä käytetään myös niin sanottua hiljaista tietoa tukemaan prosessia.

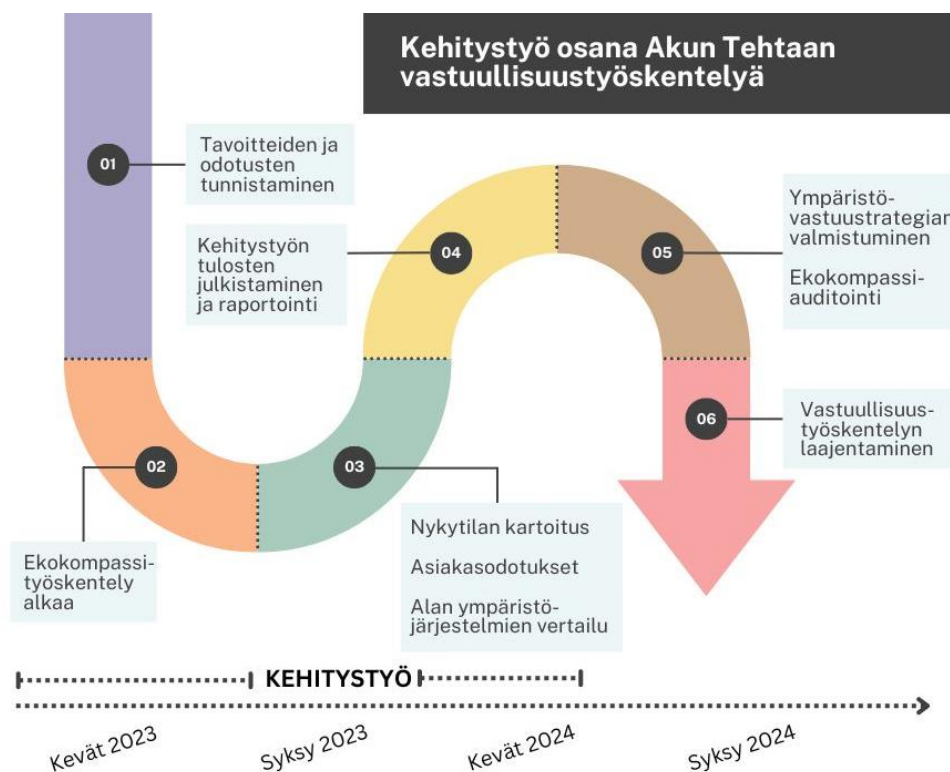
5.1 Tutkimuksen prosessi

Kehittämistyö pyrkii etenemään ympäristöstrategian suunnittelussa kuten monet muut yritykset ja organisaatiot vastuullisuussunnitelmia kehittäessään. Ensin pyritään tunnistamaan asiakkaiden, sidosryhmien kuin organisaatiosta

itsestäänkin syntyvät odotukset ja tarpeet, jotka kohdistuvat sen vastuullisuuteen. Tämän jälkeen pyritään realistisesti ja konkreettisella tavalla tunnistamaan organisaation toiminnan vaikutukset ympäristöön. Näistä lähtökohdista muodostetaan toteutettavissa olevaa ohjelmaa, joka mahdollistaa yrityksen ympäristövastuullisuuden kehittämisen, johtamisen, mittaamisen, järjestelmällisen seurannan sekä viestinnän. Näillä vaiheilla ja niiden onnistuneella selvittämisellä on mahdollista ratkaista tutkimuksen pääkysymys, kuinka muodostaa uskottava ja vaikuttava ympäristöstrategia Akun Tehtaan - tyyppiselle AV-alan organisaatiolle.

Kehittämisprosessi oli kokonaisuudessaan pitkäkö ja polveileva, ja moni asia esimerkiksi hiilijalanjäljen mittareissa sekä ympäristösuunnitelman tavoitteiden asettamisessa vaati konsultaatiota, erehdyksiä, umpikujia ja onnistumisiakin. Työn tarkoitus onkin ensisijaisesti saattaa alkuun yrityksen vastuullisuustyö ja tarjota tulevaisuuteen yhteisiä työkaluja ja ehdotuksia. Kehittämistyötä toteutettiin vuosina 2022–2024, mutta sen pääpaino keskittyi alkuvuoteen 2024. Kehittämistyö linkittyy osaksi laajempaa kokonaisuutta, jonka päämääränä on luoda Akun Tehtaalte konkreettinen ja tavoitteellinen vastuullisuusohjelma (Kuvio 4).

Tutkimukselliselle kehittämistyölle ominaisesti kehittämisprosessi pohjautuu tieteelliselle tutkimukselle, jonka lisäksi siihen sisältyy arkiajattelua, keskustelua havainnointia ja pohdintaa. Kehittämistöissä pyritäänkin usein hiljaisen tiedon ja alojen tietotaidon dokumentointiin, kuten myös tässä projektissa. (Ojasalo ym., 2018, ss. 17–20.)

Kuvio 4. Akun Tehtaan vastuullisuustyöskentelyprosessin aikajana

5.2 Tutkimusmetodit ja aineiston kerääminen

Kehitystyön tutkimuksellinen lähestymistapa on toiminnallinen tapaustutkimus. Lähestymistapa on erityisen toimiva käytännönläheisyyteen pyrkivässä tutkimuksessa. Toiminnallisuus tutkimuksessa tarkoittaa erityisesti osallistavaa, keskustelevaa sekä muutosmyönteistä lähestymistapaa (Ojasalo ym., 2018, ss. 58–59). Tapaustutkimuksen kehitystyöstä tekee sen tavoite tuottaa kehitysehdotuksia ja -ratkaisuja tilaajaorganisaatiolle. Tapaustutkimukselle ominaisesti myös tässä kehitystyössä niin sanotut ongelmat ja pääkysymykset, joihin ratkaisua tarvittiin, vaihtuivat ja muuttuivat muotoaan, mitä enemmän asiaa tutkittiin (Ojasalo ym., 2018, ss. 53–54). Tutkimusstrategia on empiirinen soveltava tutkimus ja menetelmät työssä ovat laadullisia. Menetelmäluettelo on pyritty rakentamaan monipuoliseksi, ja aktiivisesti keskustelevaksi eri osapuolten kesken.

Aineistomatriisi (Taulukko 1.) selittää, mihin kysymyksiin milläkin aineistolla pyritään vastaamaan ja minkälaisia menetelmiä aineiston keräämiseen on käytetty.

Taulukko 1. Aineistomatriisi

ALAONGELMA	MENETELMÄ	AINEISTO
Minkälaisia odotuksia yrityksellä on kehitystyölle?	Kartoitetaan työhön kohdistuvia odotuksia haastattelulla sekä keskusteluilla johtotason henkilöstön kanssa, havainnointi	Puolistrukturoitu haastattelumateriaali toimitusjohtan kanssa käydystä keskustelusta, omat muistiinpanot
Minkälaisia odotuksia asiakkailta on yrityksen vastuullisuutta koskien?	Kartoitetaan yrityksen vastuullisuustyöhön kohdistuvia odotuksia ja toiveita asiakkailta haastatteluilla, havainnointi	Kaksi puolistrukturoitua haastattelua, omat muistiinpanot
Pystyykö yritys itsenäisesti tekemään uskottavan hiilijalanjälkilaskelman? Mitkä toiminnot organisaatiossa tuottavat eniten päästöjä?	Kartoitetaan ja tutkitaan mittareita ja mahdollisuuksia inventaarisiin keinoihin	Kiinteistön viime vuosien kulutuksen tutkiminen, logistiikka-alihankkijan materiaalien tutkiminen ym., omat muistiinpanot
Millä osa-alueilla yrityksen olisi mahdollista pienentää hiilijalanjälkeään?	Keskustelut osastojen sekä alihankkijoiden kanssa, havainnointi	Osallistavan työpajan materiaalit, omat muistiinpanot
Minkälaista materiaalia AV- ja tapahtuma-alan ympäristövastuustrategioista on saatavilla? Kuinka muut toteuttavat?	Benchmarking alalla toimivien tahojen ympäristötyöstä sekä asiakkaiden haastattelut, havainnointi	Omat muistiinpanot, haastattelumateriaalit
Kuinka viestiä ja johtaa ympäristöstrategiaa eteenpäin vaikuttavasti ja vakuuttavasti?	Benchmarking, havainnointi, asiakkaan sekä yritysjohtajan haastattelut	Omat muistiinpanot vertailuista, haastattelumateriaalit

5.2.1 Haastattelut

Haastattelut valittiin tiedonkeruumenetelmäksi tähän kehitystyöhön samasta syystä, kuin suureen osaan muistakin kehitystöistä. Haastattelulla voidaan selventää sekä syventää asioita, sanoittaa hiljaista tietoa, sekä löytää aiheeseen uusia näkökulmia (Ojasalo ym., 2018, ss. 106–107).

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina, joissa kysymyspatteristo laadittiin etukäteen (Liitteet 1 ja 2), mutta tilanteessa keskustelun annettiin edetä luonnollisesti. Lisäkysymyksiä esitettiin tarvittaessa. Kolmesta haastateltavasta kaksi olivat työn tekijälle ennestään enemmän tai vähemmän tuttuja, joka helpotti haastattelutilannetta sosiaalisesti. Voidaan kuitenkin kritisoida, aiheuttiko tämä osapuolien tuttuus tilanteeseen jonkinlaisia ennakoasetelmia.

Alkuhaastattelu Akun Tehtaan toimitusjohtajan Aku Syrjän kanssa järjestettiin helmikuussa 2023. Tavoitteena oli asettaa työlle tavoitteet ja ymmärtää yrityksen toiveita kehitystyön lopputuloksista ja vastuullisuustyön tulevaisuudennäkymää. Lisäksi haastattelussa selvitettiin yrityksen asenteita ympäristötyöhön sekä mahdollisesti jo tehtyjä muutoksia ja linjauksia organisaatiossa ja sen toiminnassa ympäristönäkökulmasta.

Asiakas- tai yhteistyöhaastatteluissa haastateltiin kahta Akun Tehtaan merkittävää asiakasta tai yhteistyökumppania. Haastateltaviksi valikoitui Tampere-talon kiinteistö-, turvallisuus- ja vastuullisuuspäällikkö Marko Koivisto sekä Nelonen Media Liven Head of Production Anniina Havukainen. Haastattelut toteutettiin keväällä 2024 kasvokkain tai Teamsissa. Vuonna 2024 Akun Tehdas vastaa suurimman osan Nelonen Media Liven festivaalien – muun muassa Tammerfestin, Tikkurilafestin, sekä Suomipop festivaalien – lava- ja tekniikkatoteutuksista. Tampere-talon kanssa Akun Tehtaalla on vuodesta 2021 lähtien ollut palvelusopimus ja sillä on oma toimipiste tapahtumatalossa.

Haastatteluissa pyrittiin selvittämään erityisesti asiakkaiden tarpeita ja odotuksia alihankkijoiltaan. Kehitystyössä tutkitaankin, kuinka sitoa yhteen ja kohtauttaa organisaation sekä alihankkijoiden vastuullisuussuunnitelmia ja -strategioita.

Selvitettiin myös, saattaisiko tällä hetkellä tai tulevaisuudessa vastuullisuustyöskentely ja -raportointi toimia kilpailuetuna muihin alan toimijoihin verrattuna. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Haastatteluita yhdistävät teemat

Haastatteluista saatu aineisto litteroitiin sanatarkasti, jonka jälkeen litteroinnit analysointiin laadullisesti teemoittamalla. Haastatteluista poimittiin kohtia tuloksien useisiin osa-alueisiin, asiakas- ja tilaajatahon odotukset pääpainonaan. Keskusteluista oli kuitenkin poimittavissa teemoja myös muille osa-alueille, kuten hankintoihin ja alan yleisiin asenteisiin, sekä tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

5.2.2 Nykytilakartoitus yrityksen toiminnan ympäristövaikutuksista ja -vaikutusmahdollisuuksista

Kehitystyössä pyritään kartoittamaan Akun Tehdas -yrityksen toiminnan ympäristövaikutuksia. Pyrkimyksenä on myös löytää pääosa-alueet, joihin keskittymällä yrityksen on mahdollista vaikuttaa ympäristökuorman pienentämiseen, joko konkreettisilla teoilla välittömästi, tai joihin huomiota kiinnittämällä kuormaa on mahdollista vähentää tulevaisuudessa.

Nykytilakartoituksella analysoidaankin yrityksen nykyistä tilaa, riskejä sekä sidosryhmien ja asiakkaiden tarpeita ja tahoihin liittyviä mahdollisia haasteita.

Jotta ympäristöstrategia on mahdollista toteuttaa, määriteltiin nykytilakartoituksen avulla sen realistiset tavoitteet sekä mahdolliset kompastuskivet ja tulevaisuuden kehityskohteet sekä avoimeksi jäävät kysymykset jo prosessin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Kehitystyössä palataan nykytilakartoitukseen myös sen jälkeen, kun strategian pääpainokohteet valittiin. Jotta kehitystyössä päästiin vaiheeseen, mitä yrityksessä tullaan tulevaisuudessa tekemään, oli tärkeää tietää, mitä on jo tehty.

Kartoituksen aineisto on pääosin kerätty yrityksen Ekokompassiprosessin työskentelystä. Siinä käytiin yrityksen ympäristövastuullisuuden osa-alueita järjestelmällisesti läpi sen kiinteistö- ja logistiikkavastaavan Jyrki Niemen kanssa. Lisäksi nykytilaa on ollut kartoittamassa toimitusjohtaja Aku Syrjä sekä HR- ja talouspäällikkö Leena Ristolainen. Aineistoa analysoitiin teemoittain Ekokompassiprosessissa valittujen pääpainotusten mukaisesti.

5.2.3 Osallistava työryhmäkeskustelu

Osallistava työryhmäkeskustelu tai työpaja järjestettiin alkukevästä 2024. Keskusteluun osallistuivat Akun Tehtaan tekniikkaosastojen päälliköt, sekä operatiivinen johtaja. Osallistujia haastattelijan lisäksi oli viisi henkilöä. Pyrkimyksenä oli selvittää niin asenteita, nykytilannetta, tulevaisuuden näkymiä, haasteita kuin kehitysehdotuksiakin kestävän kehityksen ympärillä alansa asiantuntijoilta.

Ryhmäkeskustelussa eli fokusryhmämenetelmässä etuna onkin, että ryhmän sisäinen dynamiikka saattaa viedä käsiteltäviä aiheita uusille tasoille ja keskustelu herättää uusia ajatuksia yksilötasolla (Ojasalo ym., 2018, s.111).

Keskustelutilanne aloitettiin lyhyellä esittelyllä, jossa avattiin kehitystyön tavoitteita sekä sen hetkisiä prosessin vaiheita. Lisäksi ryhmälle esitettiin Ekokompassi-työskentelyn avulla alustavasti valitut pääpainotuskohteet ympäristöstrategian ensimmäiselle kaudelle. Tämän jälkeen fasilitoija kysyi

puolistrukturoidusti kysymyksiä aiemmin laaditun kysymyspatteriston mukaan (Liite 3). Keskustelun teemat pyrittiin pitämään yhteisinä asiakas- ja tilaajatahon haastatteluiden kanssa (Kuvio 3). Tilaisuuden lopussa keskustelu oli avointa ja kysymyksiä esitettiin myös keskustelun herättämänä patteriston ulkopuolelta.

Työpajassa pyrittiin saamaan keskusteluilmapiiri mahdollisimman avoimeksi ja rehelliseksi. Keskusteluun osallistuville tehtiin selväksi, että kommentteja ei henkilöitäisi ja he saisivat kirjallisen työn luettavaksi halutessaan vielä ennen sen julkaisua.

Työryhmäkeskustelu äänitettiin, litteroitiin ja analysoitiin teemoittain, kuten haastattelutkin. Aineistoja kuljetetaan läpi tuloksien ja tullaan käyttämään hyödyksi myös jatkossa Akun Tehtaan vastuullisuustyöskentelyssä.

5.2.4 Benchmarking – Vertailuanalyysit I & II

Kehitystyössä vertailuanalyysi toimi merkittävänä työkaluna. Kestävän kehityksen sekä vastuullisuuden ollessa ajankohtainen aihe melkein yritykselle kuin yritykselle, hyödynnettiin ja tarkasteltiin työssä muiden yritysten, organisaatioiden ja tahojen ulkoista vastuullisuusviestintää ja -raportteja alan yleisen ilmapiirin, tapojen ja nykytilan havainnointiin.

Vertailuanalyysi I:ssä tutkittiin kulttuuri- ja media-alan projekteja, raportteja ja viestintää vastuullisuuden kentällä. Vertailussa pyrittiin löytämään osa-alueita mahdollisten asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden vastuullisuustyöstä, jotka koskivat tilaajayritystä. Näin pystyttiin löytämään yhteneväisyyksiä sekä mahdollisia aukkoja, joita yrityksen ympäristöstrategian olisi syytä pyrkiä täyttämään.

Vertailuanalyysissa II tutkittiin valmistajien yrityksiä, joiden tuotteita Akun Tehdas teknisissä toteutuksissaan kehitystyön kirjoitushetkellä pääasiassa käyttää ja vuokraa asiakkaidensa tilaisuuksiin. Analyysissa tutkittiin, millä tavalla yritykset ulkoisesti viestivät vastuullisuudestaan, sekä mahdollisista sertifikaateista ja niiden luotettavuudesta. Menetelmään päädyttiin, sillä vaikka

isommassa kuvassa Akun Tehdas ei voi juuri vaikuttaa tuotteiden alkuperiin, on sen tärkeää tietää ja olla valmis tarvittaessa raportoimaan tuotteiden alkuperälähteen vastuullisuudesta.

Benchmarkingissa eli vertailuanalyysissa useimmiten tutkitaan menestyviä organisaatioita ja niiden prosesseja tai toimintoja. Yritykset saattavat verrata menestyvän verrokkiorganisaation toimintoja omiinsa ja täten kehittää omia prosessejaan. Lisäksi organisaatio saattaa löytää yllättäviäkin asioita, joita ei välttämättä ole osannut toiminnassaan aiemmin ottaa huomioon, tai omia vahvuuksiaan verraten muihin toimijoihin. (Ojasalo ym., 2018, s. 186.)

Tässä kehitystyössä vertailuanalyysissa I eri tahojen ympäristötyöskentelyn vertailua ja tutkimista käytetään hyödyksi lopullisen tuotoksen, eli Akun Tehtaan ympäristöstrategian muodostamiseen ja sen laajentamiseen myös suurempaan skaalaan mahdollisesti palvelemaan koko tapahtuma-alaa, jonka avainasemassa myös AV-palveluiden toimittajat ovat.

5.3 Kirjoittajan havainnoiva ja toimeenpaneva rooli ympäristövastuustrategian kehittämisessä

Kehittämistyön tekijä on työskennellyt tilaajaorganisaatio Akun Tehtaalla keväällä 2024 kahden vuoden ajan. Vastuullisuustyöskentely ja ympäristövastuustrategian kehittäminen alkoi sekä yrityksen tarpeesta, että tekijän henkilökohtaisesti kiinnostuksesta aihepiiriä kohtaan.

Kirjoittaja on aiemmin työskennellyt sekä tv- että musiikkialoilla. Kaikissa näissä tahoissa vastuullisuusaiheista on puhuttu, mutta konkreettinen, tuloksellinen ja suunnitelmallinen työ on usein jäänyt taka-alalle. Tasavertaisuuden aiheet ovat aloilla olleet pinnalla, mutta erityisesti suunnitelmallinen ja koko organisaatiota sitouttava ympäristövastuullisuus organisaatioissa on ollut vähänlaista. Jotta pääsisimme globaaleihin, kansallisiin ja alueellisiin ilmastotavoitteisiin, olisi kuitenkin jokaisen suuren ja pienen organisaation tarkasteltava toimintaansa ympäristönäkökulmasta.

Kirjoittajan rooli tilaajaorganisaatiossa on monipuolinen ja johtotaso on viestinyt luottamusta sekä tarpeiden painavuutta muun muassa sillä, että kehitystyöhön on voinut käyttää sovitusti työaika.

Tarve ympäristövastuustrategian kehittämiseksi on tullut myös asiakastahoilta, sillä esimerkiksi monella tapahtumatalolla ja festivaalilla on omat tavoitteensa hiilijalanjäljen pienentämiseksi tai jopa neutraloimiseksi. Koska Akun Tehdas on osa asiakkaidensa alihankkijaketjua, tulee yrityksen vastata näihin tarpeisiin, muun muassa päästöjen raportoimisen osalta tulevaisuudessa.

Kirjoittaja on mukana yrityksessä useassa kehitysprojektissa, joten luottamus projektin loppuun viemiseen on syntynyt. Kehitystyö nähdäänkin yrityksessä eräänlaisena lähtölaukauksena ja alkukartoituksena jatkuvaan vastuullisuuden kehitystyöhön.

Akun Tehtaan tunnetun brändin alla kehitystyöhön oli mahdollista saada haastatteluja ja kommentteja yrityksen toiminnan kannalta merkityksellisiltä tahoilta. Informanttien kanssa sovittiin tutkimukseen osallistumisesta GDPR säännökset huomioiden. Heidän kanssaan sovittiin julkisuuden tasosta ja aineiston käyttämisen ehdoista suullisesti (Liite 4 Tutkimusseloste sekä Liite 5 suostumus). Vaikka kehitystyön kirjoittaja työskentelee tilaajaorganisaatiossa, pyrittiin toimintoja ja edistysaskelia havainnoimaan kriittisesti ja niin objektiivisesti, kuin mahdollista. Lisäksi yrityksessä työskentely yhtäaikaaisesti kehitystyön tekemisen kanssa, mahdollisti keskustelut ja ideoinnit aiheen parissa muun muassa kahvipöydissä ja keikkapaikoilla. Optimaalista myös on, että vastuullisuusstrategian kehitystä jatkaa yhdessä tiimin kanssa samat ydinhenkilöt.

6 Akun Tehtaan ympäristövastuustrategian kehittäminen

Tapahtumatekniikka – kuten valaistus, äänentoisto ja lavarakenteet – ovat olennainen osa tapahtumia aina konserteista ja festivaaleista yritystapahtumiin

ja messuihin. AV- ja tapahtumatekniikkayritykset, Akun Tehdas mukaan luettuna, toimivat elämystalalla luoden vaikuttavia kokonaisuuksia asiakkailleen. Näillä elämyksillä saattaa kuitenkin olla merkittäviä vaikutuksia ympäristöönsä.

Yksi suurimmista ympäristövaikutuksista liittyy energiankulutukseen. AV-tekniikka vaatii suuria määriä sähköä toimiakseen. Jos energianlähteenä käytetään perinteisiä energianlähteitä, kuten fossiilisia polttoaineita, kasvaa tapahtuman hiilijalanjälki väistämättä huomattavasti. Lisäksi tapahtumien energiatarvepiikit saattavat aiheuttaa ylimääräistä painetta energiantuotantoon alueellisesti. Kalusto täytyy saada myös kuljetettua tapahtumapaikalle, sillä harvalla tapahtumapaikalla löytyy kaikki tarvittava omasta takaa.

Energiankulutuksen lisäksi elektroniikkajätteen hallinta nousee alan erityispiirteeksi ympäristövastuullisuudessa. Valot, kaiuttimet ja näytöt saattavat tulla nopeastikin tiensä päähän laitteiden kehityksen ollessa nopeatempoista, tai jos käyttö on huolimaton, eikä oikeaoppisesta huollosta huolehdita. Tämä voi pahimmillaan johtaa suuriin määriin elektroniikkajätettä, joka tulisi asianmukaisesti kierrättää tai hävittää.

Samalla laitteiden kehitys on johtanut energiatehokkaampiin ratkaisuihin ja uusiutuvat energialähteet ovat osaltaan vähentäneet toiminnan ympäristökuormaa. Jotta ala voisi olla tulevaisuudessa kestävämpi ja vastuullisempi, onkin jokaisen yrityksen tarkasteltava toimintaansa läheltä ja kaukaa. Tapahtumajärjestäjien ja tekniikkaa toimittavien yritysten tuleekin jatkossa toimia yhä tiiviimmin yhteistyössä, jotta elämysten toteuttaminen voi jatkua myös tulevaisuudessa.

Akun Tehdas tahtoo vastata näihin haasteisiin ja pyrkiä mahdollisimman vastuulliseen liiketoimintaan mahdollisuuksiensa rajoissa. Tässä kehitystyössä esitellään Akun Tehtaan ympäristöstrategian prosessia, nykytilaa sekä valittuja painotuksia. Jotta yhteistyö ja innovaatioiden kehitys asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa sekä organisaation sisällä olisi mahdollista, kartoitettiin odotuksia ja tavoitteita vastuullisuustyölle. Tätä puretaan ensimmäisessä

luvussa. Kehitystyön edetessä Akun Tehdas aloitti Ekokompassi-prosessin syksyllä 2023, jonka seurauksena valittiin painotetut teemat, joihin Akun Tehdas tulee seuraavina vuosina keskittymään. Luvuissa kerrotaan Ekokompassityöskentelystä organisaatiossa, sekä selvitetään pääalueiden nykytilaa ja tavoitteita.

Lisäksi selvitettiin, kuinka paljon AV-tekniikan osallisuutta huomioidaan tapahtuma-, media- ja musiikkialan ympäristövastuullisuuden julkaisuissa ja ohjelmissa. Näiden kautta pyrittiin löytämään Akun Tehtaan ympäristövastuustrategiaa tukevia, yhdistäviä sekä uupuvia osa-alueita tapahtuma-alan sisällä laajemmin, sillä tapahtumatekniikan yritys on aina sidoksissa myös muihin alan toimijoihin, asiakkaisiin, alihankkijoihin ja yrityksiin.

Kehitystyön kehittämisehdotuksiin on kirjattu työskentelyn seuraavia vaiheita, viestintähahmotelmaa sekä ehdotuksia tulevaisuuden vastuullisuustyöskentelyyn organisaatiossa.

6.1 Odotukset ja tavoitteet

Kehitystyöhön haastateltiin Akun Tehtaan toimitusjohtajaa Aku Syrjää, Nelonen Media Liven tuotantopäällikköä sekä yrityksen vastuullisuuden parissa työskentelevää Anniina Havukaista sekä Tampere-talon kiinteistö-, turvallisuus- ja vastuullisuuspäällikköä Marko Koivistoa. Näiden haastatteluiden, yrityksen johtoryhmän kanssa käydyn keskustelun sekä Ekokompassi-ympäristövastuuohjelman avulla muodostettiin yrityksen pääpainoalueet ympäristövastuustrategiatyöskentelylle.

Lähtölaukaus tavoitteellisemmalle vastuullisuustyöskentelylle tuli yrityksen sisältä. Akun Tehtaan toimitusjohtaja Aku Syrjä kertoi toivovansa, että kehitystyö voisi sanoittaa jo tehtyjä toimia, sekä kartoittaa tulevaisuuden mahdollisuuksia, joista olisi helppo lähteä työstämään vastuullisuustyöskentelyä eteenpäin järjestelmällisemmin. Ympäristövastuustandardien kehittyessä ja tiukentuessa yritys haluaa myös hyvissä ajoin valmistautua raportoimaan päästöistään sekä vastuullisuustoimistaan. Myös yrityksen asiakkaat kiinnittävät

nykyään huomiota vastuullisuusarvoihin ja Syrjä uskoo läpinäkyvästä ja kehittyvästä ympäristövastuutyöskentelystä olevan myös kilpailuetua, erityisesti tiettyjen asiakastahojen kanssa. Kilpailuetukulma voi parhaimmillaan nopeuttaa vastuullisuusprosesseja yrityksissä, joten se ei ole huono asia, huomauttaa Syrjä. Toiveena tulevaisuuteen onkin myös raportointityökalu, jonka voisi esimerkiksi toimittaa jälkikäteen tilatun keikan jälkeen, josta ilmenisi yrityksen toiminnasta seuranneet päästöt. Lisäksi tarjouksiin voisi lisätä linkin vastuullisuusstrategiaan, josta ilmenisi yrityksen toimet ja tavoitteet. Haastattelussa Syrjä peräänkuulutti myös toivetta alan laajuisesti standardisointiin, sekä yhteisiin pelisääntöihin ja toimintatapoihin. (Syrjä haastattelu, 2024.)

Tampere-talo on ollut aikaansa edellä ja aloittanut ympäristövastuutyöskentelyn jo vuonna 1992, jolloin sen ensimmäinen ympäristöohjelma julkaistiin. Tampere-talo on myös ensimmäinen hiilineutraali kongressi- ja konserttikeskus ja sai Joutsenmerkin vuonna 2014. Talon vastuullisuustyöskentely onkin hyvin edistyksellistä, joka sitouttaa myös talossa toimivia kumppaneita. Tampere-talossa sekä muilla venueilla ja esimerkiksi festivaalialueilla Akun Tehtaan henkilöstöä ja sen toimia sitoo tilan omistajan tai vuokraajan, eli asiakkaan ympäristöohjelma. Marko Koivisto kuitenkin kertoo, että jos talossa toimivalla taholla on myös oma ympäristöohjelmansa, tukee se yhteistä työskentelyä ja tavoitteiden toteutumista. Koivisto kertoo kilpailutuksissa Tampere-talon tarkastelevansa myös yritysten vastuullisuusarvoja. Erityisesti Tampere-talo Oy:n kumppanuuksissa sen ollessa julkinen taho, jota sitoo hankintalaki vastuullisuuspesteytyksineen. Hiilineutraaliuuden, Joutsenmerkin sekä talon kunnianhimoisen suhtautumisen myötä kaikki talon toimijat on tärkeää saada sitoutettua yhteisiin toimintatapoihin. Vastuullisuus sisällytetään jatkossa suuremmaksi osaksi kaikkien talossa toimivien perehdytystä. Koivisto kertookin pienillä, arkisilla teoilla olevan rakennuksessa suurta vaikutusta. Akun Tehtaan henkilöstöä toimii usein suuressa salissa, jossa esimerkiksi valojen käytöllä, sekä lastausoven käytön optimoinnilla erityisesti talvipakkasilla, on mahdollista saada suuriakin säästöjä aikaiseksi. (Koivisto haastattelu, 2024.)

Myös Nelonen Media Live kiinnittää voimakkaasti huomiota vastuullisuuteensa, ja pyrkii hiilineutraaleihin tapahtumiin vuoteen 2030 mennessä. Kaikki Sanoma-konsernin kumppanit allekirjoittavat sopimusvaiheessa sen *Code of conductin*, joka sitouttaa kumppanin yhtiön eettisiin ohjeistuksiin. Vastuullisuustyöskentelyn parissa toimiva tuotantopäällikkö Anniina Havukainen kertoo NML:n kehittäneen 2019–2021 festivaalikesien pohjalta oman laskurin, jolla hiilijalanjälkeä on mahdollista laskea festivaali- ja tapahtumakohtaisesti. Havukainen kertoo työssään pyrkivänsä jalkauttamaan vastuullisuusajattelua osastoittain, muun muassa tapahtuma-alueen rakennuksesta, tai alueen visuaalisesta ilmeestä vastaavia tiimejä sparraten. Hän pyrkii rohkaisemaan osastoja hakemaan omaan tekemiseensä hiilineutraaleja ratkaisuja. Ympäristövastuutyöskentely tähtää siihen, ettei tavoitevuonna 2030 konsernin tarvitsisi paikata päästöjään kompensatiolla, vaan oikeanlaiset teot, ratkaisut ja linjanvedot tekisivät toiminnasta todellisuudessa hiilineutraalia, ilman rahalla ostettavia kompensatioita, kertoo Havukainen. Akun Tehtaan toimintoja on sisällytetty festivaalien hiilijalanjälkilaskelmiin kaluston kuljetuksien, majoitus öiden ja henkilöstön ruokailujen osalta. Osa lukemista on ollut arvioita, osaa kysytty jälkikäteen. (Havukainen haastattelu, 2024.)

Molemmilla haastatelluilla asiakastahoilla, sekä monilla muilla, on käytössään laajat hiilijalanjälkilaskelmat. Toivottiinkin, että mitä tarkempaa dataa Akun Tehdas pystyy tulevaisuudessa asiakkailleen toiminnoistaan toimittamaan, sitä tarkempia laskelmia myös asiakkaiden on mahdollista tehdä tapahtumakokonaisuuksistaan. (Havukainen & Koivisto haastattelut, 2024.)

Työskentelylle asetettiin seuraavat tavoitteet.

1. Nykyisten toimien konkreettinen ja järjestelmällinen kirjaaminen
2. Hiilijalanjälkilaskentamahdollisuuksien kartoittaminen
3. Yhteisten pelisääntöjen kirjaaminen henkilöstölle ympäristövastuusta, niin yrityksen omassa kiinteistössä, kuin ulkopuolisilla venueillakin
4. Ekokompassityöskentelyn aloittaminen
5. Viestintäsuunnitelman aloittaminen, ulkoinen ja sisäinen
6. Tapahtumakohtaisten hiilijalanjälkilaskelmien kartoittaminen asiakkaille

6.2 Ekokompassi ympäristövastuutyöskentelyn tueksi

Akun Tehtaalla on pohdittu ympäristösertifikaattien mahdollisuuksia jo aiemmin. Syksyllä 2023, kun ympäristötyötä alettiin tekemään järjestelmällisemmin, avattiin aiheesta keskustelu. Sertifikaatteja tutkittiin ja niiden kustannuksia arvioitiin. Akun Tehdas päätyi Ekokompassiin sen kotimaisuuden, luotettavuuden, laajan käyttöasteen kulttuurialalla – esimerkiksi festivaaliorganisaatioissa – sekä kehittymiseen tähtäävän järjestelmän vuoksi.

Ekokompassi on suomalainen, Suomen Luonnonsuojeluliiton alainen ympäristöjärjestelmä yrityksille. Järjestelmä tarjoaa resursseja muun muassa ympäristötyöskentelyn organisoimiseen, mittareiden luomiseen, viestintään, henkilöstön kouluttamiseen sekä lainsäädännön seurantaan. Yhdessä Ekokompassin asiantuntijan kanssa yritys luo ympäristöohjelman, jossa valitaan kullekin kaudelle keskeisimmät tavoitteet ja alueet, joihin työskentely painottuu. Tämän jälkeen yritys alkaa toteuttamaan ohjelmaansa. Kun ohjelmaa on toteutettu onnistuneesti, yritys auditoidaan ulkopuolisen auditoijan toimesta. Kun auditointi todetaan onnistuneeksi, saa yritys ekokompassisertifikaatin (Kuvio 6).

Kuvio 6. Ekokompassijärjestelmän prosessi. (Lähde: Ekokompassi, n.d.-b.)

6.2.1 Akun Tehtaan Ekokompassi

Ekokompassityöskentely aloitettiin alkukartoituksella ja työryhmän muodostamisella. Vastaaviksi ekokompassityöskentelyyn nimettiin tämän kehitystyön tekijä Nelli Petro ympäristötyövastaavaksi sekä Akun Tehtaan logistiikka- ja kiinteistövastaava Jyrki Niemi. Työskentelyä laajennetaan myös muuta henkilöstöä osallistavaksi vaiheittain ja aihealueittain.

Alkukartoituksessa tutkittiin muun muassa yrityksen toiminnan ympäristövaikutuksia sekä kartoitettiin ympäristötyöskentelyn nykytilaa. Alkukartoituksen jälkeen alettiin rakentaa Akun Tehtaan ympäristöohjelmaa kaudelle 2024–2026. Kolmivuotiseen jaksoon päädyttiin kokonaisuuden laajuuden ja pitkäjänteisen työskentelyn pyrkimyksen vuoksi. Organisaatio saa valita pääpainonsa Ekokompassin osa-alueista, joihin kuuluu luonnon monimuotoisuus, jätteet, energia, hankinnat, materiaalin käyttö, kemikaalit, melu, logistiikka ja liikkuminen, viestintä sekä vaikuttaminen. Akun Tehtaan ympäristöohjelman kauden pääalueiksi valittiin energia, hankinnat, logistiikka ja liikkuminen sekä viestintä.

Näitä osa-alueita ja niihin liittyviä toimia ja tavoitteita luetellaan alla tarkemmin.

6.3 Akun Tehtaan ympäristövaikutukset

6.3.1 Energia

Energiankulutuksen ja -säästön osalta Akun Tehtaan ympäristövastuustrategiassa päätettiin keskittyä yrityksen omien kiinteistöjen kulutuksen tarkasteluun. Kiinteistöissä mahdollista on niin kulutuksen mittaaminen, kun sen hillitseminenkin. Keikkalokaatioissa yritys toimii alihankkijana, ja sen vaikutus- ja mittaamismahdollisuudet ovat hyvin rajalliset. Kartoitus ja tavoitteet sekä kehityskohteet kiinteistöihin muodostettiin yhdessä kiinteistövastaavan Jyrki Niemen kanssa.

Akun Tehtaalla on kaksi omaa kiinteistöä Ylöjärvellä. Toimisto ja varasto Aurinkokujalla on noin 3000 neliometriä ja varasto Harkkotiellä noin 1000 neliometriä. Kiinteistöissä on aiemmin mitattu kuluseurantaan ja laskutukseen liittyen lämmön, veden ja sähkön kulutusta, sekä Aurinkokujan katolle asennetun aurinkovoimalan tuottaman aurinkoenergian määrää. Tällä hetkellä Akun Tehtaalla on pörssisähkösopimus. Eniten sähköä kuluu lämmitykseen ja valaistukseen. Sähkönkulutuksen nousua on aiheuttanut myös sähköautojen käytön kasvaminen. Kiinteistöissä on vesikeskuslämmitys ja ilmanvaihto on koneellinen. Osaan toimistotiloista on asennettu ilmalämpöpumput. Tiloissa ei ole huonekohtaisia termostaatteja. Lämmöntalteenottojärjestelmä on käytössä.

Aurinkovoimalan lisäksi Tehtaalla on tehty erinäisiä toimenpiteitä sähkön säästämiseksi. Kiinteistöjen loisteputkivalaisimet – yli 300 kappaletta – on vaihdettu ledeihin ja liiketunnistimilla varustettuja järjestelmiä on asennettu useisiin tiloihin. Lämpötiloja erityisesti talvikaudella pyritään pitämään kurissa.

Haasteeksi energiankulutuksen seuraamiseen muodostui mittareiden rajoitteista, joten toistaiseksi hyvin yksityiskohtainen tiettyihin toimintoihin keskittyvä kulutuksenseuranta on hankalaa. Päätettiinkin, että kulutuksen osalta tavoitteena on säilyttää nykyinen energiankulutustaso. Sähköautojen lataus tulee nostamaan kulutusta, mutta muuta kulutusta pyritään vähentämään. Toimenpiteinä tavoitteeseen on muun muassa liiketunnistinjärjestelmien lisääminen tiloihin, joissa niitä ei vielä ole ja henkilöstön sitouttaminen tehokkaaseen energiankäyttöön. Päätettiin myös kilpailuttaa vaihtoehtoja uusiutuvan energian sähkösopimukseen siirtymisestä.

Keikoilla laitekannan uusiutuminen tulee teknologian kehittymisen kautta vaikuttamaan kokonaiskulutukseen. Työryhmäkeskustelussa tosin ilmeni, että esimerkiksi joidenkin laitteiden ”ekomode”-virransäästöominaisuus on ongelma, joka kytketään pois päältä, sillä järjestelmien tulee pysyä päällä, kun niin halutaan (Työryhmäkeskustelu, 2024).

6.3.2 Hankinnat

AV-kalusto ja sen vuokraus on Akun Tehtaan toiminnan kulmakiviä. Laitteistoa on yksittäisinä kappaleina tuhansia, Suomen suurimmista lavoista yksittäisiin mikrofoneihin ja kaapeleihin.

Aku Syrjä kertoo markkinoiden pitkälti sanelevan sen, mitä laitteita ja kalustoa yritys ostaa. Esimerkiksi festivaalitoiminnassa yritys seuraa, mitä laitteita artistien teknisissä ridereissa pyydetään. ”Ollaan kauan sitten jo linjattu, että emme osta sitä, mikä meidän mielestä olis kiva, vaan sitä, mitä asiakkaat haluavat käyttää”, kertoo Syrjä. Osastot sekä myynti osallistuvat hankintaprosesseihin. Saatetaan laskea, kuinka paljon jotakin tiettyä laitetta, jota Tehtaalta ei löydy, vuokrataan muilta yrityksiltä ja kuinka paljon se on yritykselle vuositason maksanut. Tämän jälkeen tehdään laskelmia ostohinnasta, sekä arvioita tulevasta käyttöasteesta. Investointikynnys ylittyy, kun todetaan, että laite olisi taloudellisempaa omistaa itse, kuin vuokrata satunnaisesti ulkopuolelta. (Syrjä haastattelu, 2023.)

Joskus asiakas saattaa pyytää laitteistoa, jota ei Suomen toimijoilta löydy, tai jota ei ajankohtana ole vapaana. Tällöin pyritään tarjoamaan korvaavia laitteita, jotta laitetta ei tarvitsisi vuokrata esimerkiksi muualta Euroopasta. Tämä korottaa vuokraamisen kuluja sekä lisää ympäristökuormaa. Olisikin tärkeää, että näitä tilanteita pyrittäisiin strategisesti välttämään. Jos kyseinen tilanne kuitenkin eteen tulee, olisi pystyttävä valitsemaan rahti maateitse, eikä lentämällä, joka olisi mahdollista, kunhan aikaa keikkaan on enemmän.

Suomessa tapahtumatekniikkapalveluita tarjoavat yritykset tekevät myös paljon yhteistyötä. Niin sanottu liittoutuminen laitekannassa on hyödyllistä ja palvelevat kaikkia. Suurimmille keikoille ei yrityksellä tarvitse olla kaikkea omistuksessa itsellään, vaan järjestelmiä on mahdollista täydentää toisen yrityksen kalustoa vuokraamalla, Suomen rajojen sisäpuolella. Hankinnoissa siis ”haistellaan” myös muiden yritysten laitekantoja, sillä yksin ei toimi alalla ainutkaan suurempi toimija. (Syrjä haastattelu, 2023.)

Osastopäällikköjen työryhmässä pohdittiin, voisiko ympäristönäkökulma olla yksi kriteeri laitehankinnoissa. Hankintoja tehdään kuitenkin markkinavetoisesti, sekä alan standardilaitteistoa asiakkaan tarpeiden mukaan hankkien, joten vaihtoehtoja on lopulta useimmiten vain yksi. Ympäristönäkökulman mukaan ottaminen ei keskustelussa tuntunut realistiselta. Kuitenkin koska hankintoja tehdään alan johtavilta, suurilta yrityksiltä, päädyttiin tutkimaan, kuinka nämä yritykset viestivät ja toteuttavat omia vastuullisuusstrategioitaan. Ryhmässä keskusteltiin myös mahdollisuudesta saada laitekohtaisia alkuperäraportteja erityisesti isompien järjestelmien hankinnoissa. (Työryhmäkeskustelu, 2024.)

Benchmarking-vertailussa kehitystyön tekohetkellä suurimpien laitevalmistajien nettisivuilta tarkasteltiin vastuullisuustyön viestintää, sekä mahdollisia sertifikaatteja ja muita huomioita ympäristövastuusta (Taulukko 2.). Kävi ilmi, että suurimmalla osalla suurista yrityksistä vastuullisuustyö on hyvinkin pitkällä ja innovatiivista. Esimerkiksi Robella sivut olivat hyvin kattavat ja laitteiden alkuperään ja elinkaareen pääsi tutustumaan hyvinkin yksityiskohtaisesti. Lisäksi d&b audiotechniksillä on oma niin kutsuttu eko-ohjelmansa, jossa se ostaa, huoltaa ja myy eteenpäin omia laitteitaan asiakkailtaan. Huomattavaa oli kuitenkin se, että lava- ja rakennepuolen (Stage & structure) vertailuun valikoiduista yrityksistä kummallakaan ei ollut mitään mainintaa vastuullisuudesta sivuillaan. Samaan aikaan tämän osaston kalusto on usein kaikkein pitkäikäisintä, oikein käytettynä ja huollettuna miltei ikuista. Akun Tehtaalla saattaa olla esimerkiksi Nivtec-lavapaloja yhä aktiivisessa käytössä, jotka on ostettu yrityksen ensimmäisinä vuosina yli 25-vuotta sitten. Voikin sanoa, että elinkaareltaan juuri näiden yritysten tuotteet ovatkin yksiä pitkäikäisempiä.

Taulukko 2. Valmistajien vastuullisuusviestinnän benchmarking
(Lähde: Valmistajien nettisivut, n.d.)

Brändi	Osasto	Vastuullisuus- osio sivuilla	Sertifikaatit	Maa
d&b audiotechnik	Audio	Kyllä	EMAS (2013) WIN-Charta	Saksa, globaali
Shure	Audio	Kyllä	-	Yhdysvallat, globaali
Robe	Lights	Kyllä	Sustainable Company Certification (2023)	Tsekki, globaali
Chauvet	Lights	Kyllä (suppeasti)	-	Yhdysvallat, globaali
Prolyte	Stage & structure	Ei	-	Alankomaat
Nivtec	Stage & structure	Ei	-	Saksa
Blackmagic design	Video	Ei	-	Australia, globaali,
Barco	Video	Kyllä	-	Belgia, globaali

Akun Tehtaalla otettiin vuonna 2022 kokonaisvaltaisesti käyttöön uusi kaluston- ja henkilöstönhallintaohjelma Rentman. Rentmanin avulla yrityksen on helppo saada järjestelmästä ulos erilaisia raportteja ja статистиikkaa, muun muassa laitteiden elinikä, käyttövolyymi, korjauskerrat ja huollot. Täten yrityksen on mahdollista arvioida datan avulla, jos esimerkiksi jostakin laitteesta olisi hyvä hankkiutua eroon varastotilaa viemästä. Tulevaisuudessa on tavoite seurata myös yksittäisten laitteiden elinkaarta tarkemmin. Järkevä varastotilan käyttö, sekä kaluston käytön optimointi on ensisijaisen tärkeää niin taloudellisesta kuin ympäristövastuullisestakin näkökulmasta.

Hankintoihin luonnollisesti lasketaan myös toimistotarvikkeet, teipit ja muut käyttötavarat. Työryhmäkeskustelussa mainittiin Akun Tehtaan kilpailijan ja yhteistyökumppanin CT:n poistaneen sähköteipin käyttö kaapeleiden kiinnityksissä. Tähän käytetään nykyään uusiokäytettäviä strappeja. Työryhmä pohti, voisiko tämä olla tulevaisuuden ratkaisu myös Akun Tehtaalla. Se vaatisi tuhansia strappeja, mutta voisi olla yksi hyvä tulevaisuuden kehityskohde. Sähköteipin käytössä ongelmana ei ainoastaan ole sen kertakäyttöisyys, vaan

myös se, että teippi on PVC:tä, jonka kierrätettävyys on haastavaa ja jonka polttamisesta vapautuu sen valmistamisessa käytettyä kloridia.

(Työryhmäkeskustelu, 2024.)

Valo-osaston osastopäällikkö myös kertoi osastonsa hankkineen printattavia labeleita, jotka tulevat korvaamaan merkkauksiin käytetyn sähköteipin. Määrällisesti materiaalia tulee täten kulumaan vähemmän, sillä printattuun labeliin on mahdollista mahduttaa enemmän tietoa, kuin käsin kirjoitettuihin teippeihin.

Akun Tehtaan kirjanpidossa on oma kulupaikkansa kulutustavaralle. Päätettiin, että jatkossa aletaan seurata kulutustavaran kirjanpitoa, ja selvitetään mahdolliset poikkeamat kulutuksissa. Paperia kiinteistössä kulutetaan vähän, miltei kaiken paperitoiminnan siirryttyä sähköiseksi. Kertakäyttömukeista on luovuttu ja esimerkiksi käsipaperin kulutuksen järjeistämistä tullaan muistuttamaan koulutusmateriaaleissa.

6.3.3 Logistiikka ja liikkuminen

Ympäristövastuustrategian painopisteistä logistiikka on Akun tehtaalle yksi merkittävimmistä. Se on myös osa-alue, johon yritys voi suurilta osin itse toimintojensa tehostamisella vaikuttaa.

Akun Tehtaan ajoneuvoihin kuuluu kehitystyön tekohetkellä sähkökäyttöisiä henkilöautoja, viisi pakettiautoa, joista kaksi on sähkökäyttöisiä, sekä kaksi polttoainekäyttöistä kuorma-autoa. Aurinkokujan kiinteistön pihasta löytyy useampi latauspiste sähköajoneuvoille. Akun Tehtaan tahtotilana on myös raskaamman kaluston osalta siirtyä sähkökäyttöisiin heti, kun teknologian kehitys sen mahdollistaa (Syrjä haastattelu, 2023).

Henkilöstön kilometrikorvauskäytäntöjä muutettiin alkuvuodesta 2024. Keikkamatkoilla kilometrit korvataan kokonaisuudessaan ainoastaan silloin, kun henkilöauton käyttö on erityisen perusteltua, tai kun kyydissä on enemmän kuin yksi henkilö. Myöskään parkkeerauskuluja ei ilman perusteluita enää

automaattisesti korvata. Tällä päätöksellä pyritään pienentämään korvauksien kuluja sekä päästöjä. Lisäksi projektipäälliköt sitoutuvat optimoimaan henkilöstön siirtymisiä keikkalokaatioihin mahdollisimman tehokkaaksi ja muistuttamaan julkisten liikennevälineiden ja kimpakyytien painotuksista projektien tuotantoinfoissa.

Henkilöstöasioissa merkittävää on myös se, että Akun Tehtaan yhteistyökumppanina on Scandic-hotelliketju, jonka hotelleista 93 prosenttia on ympäristömerkittyä (Scandic, n.d.). Akun Tehdas majoittaa henkilöstöään ja freelancereita esimerkiksi kesällä 2024 jopa tuhannen kahden hengen hotelliyön verran, joten majoittumiskumppanien ympäristötyöskentelyllä on merkittävä vaikutus. Työryhmä majoitetaan Scandiceissa aina, kun se on mahdollista.

Akun Tehtaan raskaamman kaluston yhteistyökumppanina toimii Nokialainen Ajomestarit Oy. Ajomestarit hoitavat esimerkiksi festivaalikesän aikana kaikki kaluston kuljetukset. Yhden lavan ja sen tekniikan kuljetus saattaa vaatia jopa viisi puoliperää. Aiempina kesinä festivaaleille, jotka sitä ovat erikseen pyytäneet, on toimitettu logistiikan kilometrejä arviointien perusteella. Ympäristövastuustrategian puitteissa Ajomestareilta kysyttiin, olisiko Tehtaan mahdollista saada tarkempia raportteja kilometreistä ja kulutuksista keikkakohtaisesti. Tähän suhtauduttiin myönteisesti ja viimeistään syksyllä 2024 luodaan järjestelmä, jolla Akun tehdas saa tarkempaa dataa raskaskuljetuksista, jotka eteenpäin välittää myös asiakkailleen.

6.4 Suomalaisen kulttuuri- ja tapahtumakentän ympäristövastuujärjestelmät

Nykytilakartoitusta työstettiin yhdessä Ekokompassin kanssa. Pääpainotusten valinnan jälkeen pyrittiin määrittämään myös mittarit ja luvut, joilla tilanteen kehitystä pystytään seuraamaan ja raportoimaan. Akun Tehdas ei ainakaan toistaiseksi aio tilata esimerkiksi konsultaatiotyötä laskelmajärjestelmien ulkopuolistamiseksi, joten päätettiin myös kartoittaa alalla käytettäviä, avoimia

järjestelmiä ja arvioimaan, voisiko Akun tehdas hyödyntää näitä materiaaleja ympäristövastuutyössään.

Kehitystyötä varten etsittiin ja vertailtiin työkaluja ja raportteja kulttuuri- ja tapahtumakentältä, jotka ovat avoimesti julkaistuja ja jotka voisivat tarjota valmiita ratkaisuja myös Akun tehtaan ympäristötyöskentelyyn, esimerkiksi hiilijalanjäljen mittaamiseen tai koulutus- ja viestintämateriaalien luomiseen.

Monilla tapahtumajärjestäjillä tai muilla tahoilla on omia laskentajärjestelmiään. Muun muassa Flow Festival työskentelee D-matin kanssa, Helsingin kaupunki taas on yhteistyössä Sitowise Oy:n kanssa tehnyt tapahtumille oman hiilijalanjälkilaskurin, joka on käytettävissä Helsingin sisällä järjestettävissä tapahtumissa (Helsingin kaupunki, 2023 & Flow Festival, n.d.).

6.4.1 Elma

Elma on syksyllä 2022 avattu kestävän kehityksen digitaalinen alusta musiikin alalle. Se on luotu tapahtumajärjestäjien, artistien ja tapahtumapaikkojen vastuullisuustyöskentelyn tukemiseen. Elman viitekehyksenä on tämän kehitystyön tietopohjassakin eritelty YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 - tavoitteet. Elman taustalla toimii KEMUT-verkosto, johon kuuluu Finland Festivals ry, LiveFin ry, Music Finland ry, Muusikkojen liitto, Suomen Jazzliitto ry ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry. Suomen Jazzliitto ry toimii hankkeen hallinnoijana. Alustan keskeiset sisällöt tarjoavat oppimateriaaleja, vastuullisuusohjelmatyökaluja sekä yhteisöfoorumien verkostoitumiseen ja tiedonjakoon. Elma on alan toimijoille maksuton, mutta vaatii rekisteröitymisen. (Elma, n.d.)

Akun Tehdas rekisteröityi testimielessä Elman käyttäjäksi keväällä 2024. Elmaa suosittelivat molemmat kehitystyössä haastatellut asiantuntijat. Sitä on saatettu kritisoida liiallisesta yksinkertaistamisesta, mutta alustaa tarkastellessa tulee kuitenkin ilmi alustan monipuolisuus. Tampere-talon vastuullisuuspäällikkö Marko Koivisto osuvasti sanoikin, että on parempi tehdä vastuullisuustyötä,

vaikka vähän yksinkertaistetusti, kuin olla tekemättä sitä ollenkaan (Koivisto haastattelu, 2024).

Alustan hiilijalanjälkilaskelmatyökalu on erityisen kiinnostava ja innostava. Laskuriin on valmiiksi asetettu laskentatiedoille päästökategoriat, -lähteet, -kertoimet ja mahdolliset kulutukset. Laskelmia voi luoda useamman, joka mahdollistaa esimerkiksi keikkakohtaiset laskelmat, tai toiminnan arviointilaskelmia kokonaisuudessaan. Akun Tehtaan toimintaan erityisesti liittyvät huomioitavat kategoriat ovat kalustovuokralle ja audiovisuaalisille laitteille lasketut hiilijalanjälkikertoimet. Kalustovuokran kerroin ei täysin ratkaise Akun Tehtaan kaluston hiilijalanjäljen laskemisen dilemmaa, sillä laskurissa otetaan huomioon vain vuokrattu kalusto. Akun tehtaan kertoimeen tulisikin lisätä myös kaluston elinkaari muun muassa valmistuksessa ja varastoinnissa. Laskuri kuitenkin mahdollistaisi keikkakohtaisen hiilijalanjäljen raportoimisen esimerkiksi asiakkaalle. Lisäksi alusta sisältää paljon laadukasta koulutusmateriaalia, josta Akun Tehdas voisi poimia osioita tulevaisuuden henkilöstön vastuullisuuskoulutuksiin. Kehitystyön kirjoittaja aikoo ottaa Elmaan yhteyttä saadakseen tarkempaa dataa av-laitteiden laskuperusteista, joka vie laskentoja taas lähemmäs todellisuutta Akun Tehtaan toiminnassa.

6.4.2 Viileä musiikki

Toinen Suomen Jazzliitto ry:n hallinnoima yhteistyökumppaninaan KEMUT-verkoston musiikkialan vastuullisuushanke on ”Viileä musiikki” -nimellä kulkeva elävän musiikin ilmastotiekartta. Tiekartta toimii oppaana, joka pyrkii määrittelemään alan ilmastotavoitteet, -teemat, roolit ja keskeisimmät vaikutusmahdollisuudet. (Viileä musiikki, n.d.)

Elma sekä elävän musiikin ilmastotiekartta pyrkii standardisoimaan ja yhtenäistämään alan sisäisiä käytäntöjä ja tavoitteita, kuten Akun Tehtaan toimitusjohtaja Aku Syrjäkin toivoi haastattelussaan tapahtumatekniikan toimijoidenkin ajan kuluessa tekevän (Syrjä haastattelu 2023).

Elävän musiikin ilmastotiekartta painottuu musiikin esittäjien, agenttien ja managementin, tapahtumajärjestäjien ja -paikkojen toimintaan, mutta siinä on myös mainittu alan alihankintaketju, johon Akun Tehdaskin kuuluu. Tässäkin ohjelmassa kuitenkin painopiste ei ole Akun Tehtaan yrityksen kaltainen toiminta, mutta siitä löytyy huomioitavia kohtia tulevaisuuden työskentelyä varten.

Ilmastotiekartan kaltaisia työkaluja on yrityksen tärkeä kuitenkin seurata, sillä niiden kautta Akun Tehdas voi monitoroida alan liikkeitä ja mahdollista tarvittavaa dataa ja huomioita. Lisäksi tiekartan muoto voi toimia inspiraationa Akun Tehtaan omia vastuullisuustoimia, eli niin sanotun tiekartan sisältöä, hahmoteltaessa.

6.4.3 Ekosetti

Ekosetti ei ole myöskään alansa hiilijalanjälkilaskuri, mutta vastuullisuustyöskentelyn ja erityisesti viestinnän näkökulmasta opas nähtiin hyödyllisenä mallina Akun Tehtaan tekemiseen. Ekosetti on vastuullisuustyöskentelyn käsikirja suomalaisiin av-tuotantoihin ja sen on kirjoittanut Kaisa Astikainen ja Anne Puolanne. Hankekumppaneina ja rahoittajana Ekosetille ovat toimineet Aalto-yliopisto, APFI ja AVEK. (Ekosetti, n.d.)

Ekosetin oppaaseen on hyvin yksityiskohtaisesti ja informatiivisesti jaoteltu kaikki tuotannon osa-alueet vinkeineen, ohjeistuksineen ja informatiiveineen. Ekosetissä myös tekninen kalusto on erillisenä osa-alueena. Vaikka oppaan näkökulma on alihankkijoiden käytössä teknisen kaluston ja henkilöstön osalta, löytyy sieltä monia hyödyllisiä huomioita. Lisäksi Ekosetissä huomioidaan freelancerit ja heidän tehokkaan perehdytyksensä vaikutukset muuttuvissa ympäristöissä. Akun Tehdas tulee käyttämään Ekosetin opasta mallina ja inspiraationa omaa kestävästä kehityksen toimintaopasta rakentaessaan. (Ekosetti, n.d.)

6.4.4 Albert-ympäristöjärjestelmä

APFI, eli Audiovisual Producers Finland toi Suomeen Albert-ympäristöjärjestelmän ja sen ensimmäiset raportit tuotannoista saatiin 2022. Albert on Iso-Britanniasta ja sitä käyttää yli 2000 tuotantoyhtiötä maailmanlaajuisesti. Albertia pilotoitiin suomessa kahdeksassa eri tuotannossa. Tuotannot laskevat Albertin avulla hiilijalanjälkeään kuudella osa alueella: tilat, logistiikka, majoitus, materiaalit, jätteet ja jälkituotanto. Tiloihin lasketaan sekä kuvauslokaatiot että toimistotilat. Hiilijalanjälkilaskurin tuotannot saavat järjestelmässä mahdollisuuden tavoitella ympäristösertifikaattia. (APFI, n.d. & Teme, 2022.)

APFI:n ja Albertin ensimmäinen yhteistyösopimus päättyy kesällä 2024, eikä sen jatkumista ole vielä varmistettu. Vaikka Albert ei suoraan ole Akun Tehtaan kaikkiin toimintoihin sovellettavissa sen tv-tuotantopainotteisuuden vuoksi, olisi Albertia mahdollista hyödyntää osassa Tehtaan projekteissa. Akun Tehtaalla jäädäänkin seuraamaan työskentelyn jatkumisen tilaa. Teknisen kaluston osuutta laskuriin ei ole mainittu, mikä olisi edellä mainitusti erityisesti Akun Tehtaalle hyödyllinen osuus käytettävään laskuriin. (APFI, n.d. & Teme, 2022.)

Kuvio 7. Kulttuuri- ja av-alan ympäristöjärjestelmien vertailu

7 Hahmotelmia Akun Tehtaan vastuullisuustyöskentelyn seuraavista askelista

Aikataulu ensimmäisen Akun Tehtaan ympäristövastuustrategian valmistumiselle on syksy 2024, ensimmäisen Ekokompassi-auditoinnin yhteydessä. Kuten sanottu, tämä kehitystyö onkin toiminut lähtölaukaisuna ja nykytilan kartoittamisen välineenä, eikä niinkään tuottanut valmista pakettia suoraan yrityksen käyttöön. Työn kirjoittaja jatkaakin vastuullisuuden parissa työskentelyä yrityksessä. Seuraavaksi esitellään ympäristövastuustrategian sekä laajemmin vastuullisuustyöskentelyn seuraavia konkreettisia vaiheita ja ehdotuksia tulevaan.

7.1 Ekokompassityöskentelyn jatkuminen

Yrityksen Ekokompassi on yhä rakennusvaiheessa. Loppukeväälle 2024 on aikataulutettu seuraava välitapaaminen Akun Tehtaan ekokompassiasiantuntijan kanssa, jossa seurataan työskentelyn etenemistä. Ekokompassia toistaiseksi työstää eteenpäin kehitystyön toteuttanut Nelli Petro, sekä kiinteistöstä vastaava Jyrki Niemi. Seuraavaksi tulemme tarkentamaan painotusalueiden mittareita, sekä lyömään ympäristölupauksen kokonaisuudessaan lukkoon kaudelle 2024–2026. Tämän lisäksi syksyn auditointiin valmistaudutaan varmistamalla, että yritykseltä löytyvät kaikki lakisääteiset tiedot ja ajantasaiset seurannat esimerkiksi vaarallisesta jätteestä. Ekokompassin koulutusresursseja tullaan myös jatkossa hyödyntämään ja sen muidenkin resurssien mahdollisuuksia tutkimaan.

7.2 Viestintä-, ja tiedotus-, ja koulutussuunnitelma

Ennen syksyä 2024 Akun Tehtaan tulee myös luoda selkeä suunnitelma ympäristövastuustrategiasta viestimiseen. Tämän tulee sisältää kaksi kulmaa, sisäinen ja ulkoinen viestintä. Viestinnän suunnitteluun tulee osallistumaan yrityksen viestintävastaava, sekä markkinointitiimi. Kehitystyön tekijältä on

pyydetty tähän alkubriefing, sekä osallistumista materiaalien keräämiseen ja muotoiluun.

Ulkoinen viestintä sisältää ainakin Akun Tehtaan nettisivulle luotavan vastuullisuus-osion, joka alkaa täydentyä sitä mukaan, kun työskentely etenee. Yritys on keväällä 2023 saanut Avainlippumerkin, joka whistleblower-kanavan kanssa tullaan sisällyttämään sivulle ympäristövastuuosion lisäksi.

Tämän lisäksi voisi harkita, voisiko sivulle rakentaa vinkkiosion asiakkaalle ympäristövastuullisemman tapahtuman tekoon, kuten esimerkiksi The Production People -organisaatio on tehnyt (The Production People, n.d.). Voisiko yritys olla sparraamassa asiakasta valitsemaan energiatehokkaita ratkaisuja, tai ainakin jo aikaisessa vaiheessa olla valmis kertomaan erilaisten ratkaisujen ympäristövaikutuksista? Tästä voisi rakentaa mielenkiintoisen paketin niin sisäiseen, kuin ulkoiseenkin käyttöön. Lisäksi kiinnostavan infolaatikon voisi tehdä kaluston elinkaarista, muutamaa laitetta esimerkkinä käyttäen. Viestinnässä tulee kuitenkin pitää huoli, ettei se käänny itseään vastaan, tai viherpesun puolelle. Akun tehdas on yrityksenä tunnettu välittömyydestään ja rentoudestaan, joten myös viestinnän tulisi toistaa tätä linjaa, rehellisesti ja avoimesti.

Marko Koivisto haastattelussaan ehdotti, että kun Akun Tehdas on saanut ympäristövastuustrategiatyönsä viestittävään muotoon ja Ekokompassin auditoinnin läpi, voitaisiin myös Tampere-talon kanssa tehdä yhteinen nosto markkinointimielessä esimerkiksi sosiaaliseen mediaan kumppanuuden nimissä. Hän on myös sitä mieltä, että avoin ja rehellinen viestintä vastuullisuudesta tulee vetämään puoleensa myös muita vastuullisia tahoja. (Koivisto haastattelu 2024.)

7.3 Akun Tehtaan oma eko-opas

Sisäiseen viestintää Akun Tehtaalta voisi luoda oman, visuaalisen eko-opaan, ekosettiä tai viileä musiikkialan tiekarttaa inspiraationa käyttäen. Tähän voisi sisällyttää tekoja ja ohjeistuksia niin omassa kiinteistössä, kun

keikkavenueissakin toimimiseen. Tällainen opas tai tiekartta olisi sisäiseen viestintään oivallinen tapa kertoa konkreettisesti, kuinka yrityksessä ympäristönäkökulma otetaan huomioon. Oppaan voisi sisällyttää myös perehdytysmateriaaleihin niin uusille vakituisille työntekijöille, kuin freelancereillekin.

Sisäinen viestintä- ja koulutussuunnitelma tullaan yhdessä suunnittelemaan ja organisoimaan viestintätiimin, HR:n ja osastopäällikköjen kanssa. Vaiheeseen on tärkeää osallistaa tiimiä laajemmin, jotta kokonaisuudesta saadaan yrityksen tekijöiden näköinen, jonka kautta sen sitouttaminen on orgaanisempaa. Jotta koko organisaatio sitoutuu yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin, on myös sen johdon oltava mukana työskentelyssä, sillä viime kädessä arvojen täytyy olla tarvittaessa ohjaamassa myös ylempää päätöksentekoa. Täten yrityksen arvojen mukainen, vastuullinen johtaminen on mahdollista. Kuten aiemmin mainittu, avaimet onnistuneen vastuullisuustyön johtamiseen ovat *tahto, avoimuus, mahdollistaminen ja yhteistyö*.

Vastuullisuusosio tullaan päivittämään nettisivujen lisäksi valmistuttuaan myös yrityksen sisäisiin materiaaleihin. Huomioon on myös otettava toimintojen toimitilakohtaisuus ja ohjeistukset. Lisäksi kiinteistövastaavan kanssa ideoitiin henkilöstön sitouttamiseen joka vuotista vastuullisuuskilpailua, jossa paras idea yrityksen vastuullisuuden kehittämiseen palkittaisiin.

7.4 Keikkakohtainen hiilijalanjälkiraportointi Elmaa hyödyntäen

Ekokompassin kokonaisuudentarkastelutyökalujen lisäksi asiakastoiveisiin vastaten Akun Tehdas alkaa pohtimaan vaihtoehtoja ja mallia keikkakohtaisen hiilijalanjäljen raportointiin. Tästä tullaan konsultoimaan Ekokompassin asiantuntijaa, mutta myös Elman hyödyntäminen ja testaaminen on tehtävälliställä.

Elman hiilijalanjälkilaskelmiin voisi luoda keikkatyypeittäin – esimerkiksi yhden lavan festivaali, Nokia Arenan konsertti tai streamattava konferenssi – valmiita pohjia laskelmille, tai laskea jokainen keikka nollassa lähtien. Tätä tullaan

testaamaan ja sen kautta löytämään parhaita malleja, sekä näkemään alustan hyöty ja toimivuus yritykselle.

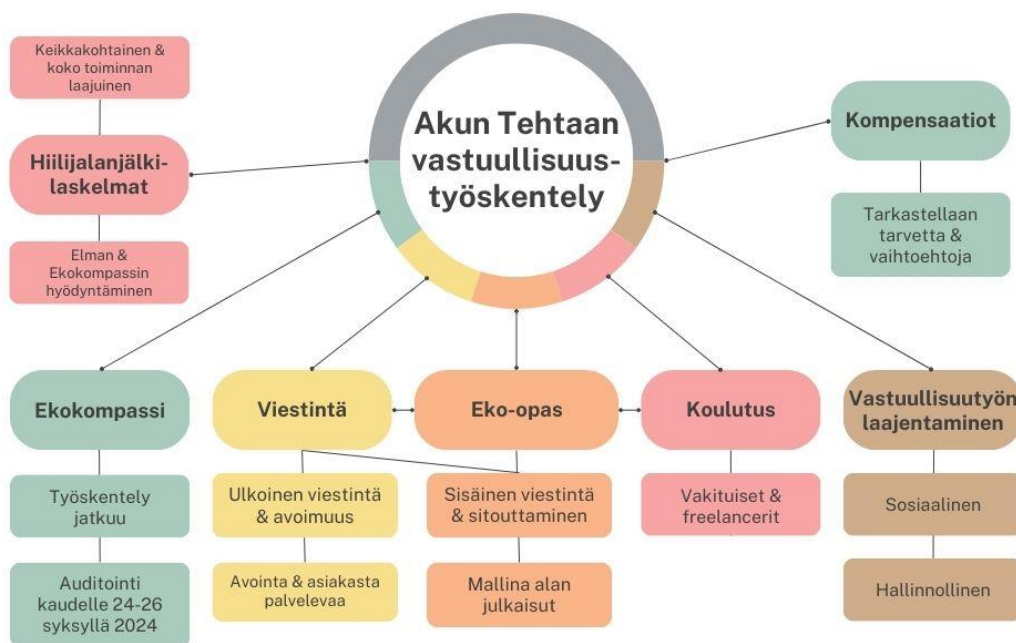
Hiilijalanjälkiraportoinnille ja vastuullisuustyöskentelyn jatkolle kokonaisuudessaan tulisi myös määritellä tavoiteaikataulu, milloin ensimmäinen keikkakohtainen raportointi olisi käytössä. Tulevaisuudessa voidaan myös arvioida, onko laskelmien tekoon yritykselle lopulta tarve hankkia ulkopuolista konsultaatioapua asiaan erikoistuneelta yritykseltä tai toimijalta.

7.5 Ympäristövastuun laajentaminen vastuullisuuteen kokonaisuutena

Kun Akun Tehtaan ympäristövastuutyöskentelyn mittarit ja ohjelma saadaan syksyllä 2024 laajemmin käyttöön, jatketaan vastuullisuustyötä yrityksessä ESG-jaottelun mukaan sosiaalisen (S – Social) ja taloudellisen sekä hallinnollisen (G – Governance) vastuullisuuden toimia ja tavoitteita kirjaamalla. Kun nämä ohjelmat ja tavoitteet valmistuvat, laajennetaan alueet myös ulkoiseen ja sisäiseen viestintään. Tampere-talon Marko Koiviston kanssa ideoitiin myös esimerkiksi hyväntekeväisyystempauksen tekemistä yhdessä organisaatioiden kesken, jota kehitellään. Aihetta voisi laajentaa myös muiden asiakkaiden tai kumppaneiden kanssa toimimiseen yhteisen hyvän edistämiseksi esimerkiksi Pirkanmaan alueella.

7.6 Koonti

Akun Tehtaalla vastuutyöskentely jatkuu aktiivisena kehittämistyön jälkeen. Seuraavista askelista tehdään mahdollisimman pian aikataulu- ja vastuuhenkilösuunnitelma kehittämistyön tuloksien esittelyn jälkeen. Kehitystyön kirjoittaja tulee jatkamaan aktiivisena osana vastuullisuustyöryhmää ja esittelee yritykselle edellä mainitut toimenpide-ehdotukset (Kuvio 8). Vastuullisuustyö ei tule koskaan valmiiksi ja seuraavien toimenpiteiden kautta yritys alkaakin muodostaa omaa konkreettista reittiään kohti avointa, eteenpäin tähtäävää sekä mukautuvaa vastuullisuustyöskentelyä.

Kuvio 8. Akun Tehtaan vastuullisuustyöskentely kehitystyön jälkeen

8 Pohdinta ja arviointi

Pohdinta- ja arviointiluku on kirjoitettu kehittämistyön kirjoittajan näkökulmasta.

Kehitystyön tekeminen alkoi jo keväällä 2022, kun aloitin työskentelyn Akun Tehtaalla. Vaihdoin kehitystyöni tilaajaa ja aihetta lennosta työnantajan vaihduttua. Olen kiitollinen, että Akun Tehdas vastaanotti ajatukseni ja ideani tuoreelta työntekijältä avoimin sylin. Pääsinkin työllä vastaamaan suoraan yrityksen tarpeisiin ja myös laajentamaan omaa työnkuvaani.

Tietoa kestävästä kehityksestä löytyy valtavasti. Teemojen rajaamisessa olikin haasteita, kun olisin voinut lukea kuukausikaupalla kiinnostavia julkaisuja ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista tulevaisuuteemme. Pääsin kuitenkin lopulta jonkinlaiseen lopputulokseen rajaamalla aiheet laveaan aiheen esittelyyn, sekä yritys vastuullisuuden maastoon.

Työryhmäkeskustelusta saatu aineisto sekä toimitusjohtajan haastatteluaineisto loivat työlle laajan pohjan. Keskustelusta olisi voinut saada vielä enemmän irti

strukturoidummalla työpajametoodeilla ja tämän kaltaista työskentelyä aiotaankin jatkossa toteuttaa yrityksen kehitysprojekteissa.

Kehitystyössä haasteeksi osoittautui aika. Suuret prosessit ovat hitaita ja yrityksen arjen keskellä ajoittain oli haastavaa löytää aikaresursseja projektin eteenpäin viemiseen. Ekokompassin mukaantulo kesken prosessin myös osaltaan aiheutti aikatauluhaasteita. Optimaalisinta olisi ollut saada ensimmäinen auditointi mukaan kehitysprojektin aikajanelle, mutta koen kuitenkin, että vaikka Ekokompassityö on vasta alussa, on siitä ollut jo nyt suurta etua yrityksen vastuullisuustyöskentelylle.

Kaiken kaikkiaan prosessi oli antoisa ja koen, että tämän työn myötä Akun Tehtaan ympäristövastuustrategia saa raamit, joita tullaan hyödyntämään jatkotoimissa. Olen myös itse saanut oppia kehittämistyöskentelyssä erheiden ja onnistumisien kautta paljon. Toivon, että tästä polveilevasta raportista voisi olla apua myös muille alan sisällä toimijoille.

Lähteet

Aaltonen, T., Heiskanen, E. & Innanen, P. (2003). *Arvot yksilön ja työyhteisön kehittäjänä*. WSOY.

APFI. (n.d.). *Ekologinen kestävyys*. Haettu 27.4.2024 osoitteesta <https://apfi.fi/ekologinen-kestavyys/>

Bärlund, A. & Perko, S. (2013). *Kestävä johtajuus – Bisneksen uusi elinehto*. Talentum.

Ekokompassi. (n.d.-a). *ESG yritys vastuun veturina – miksi myös pk-yrityksen kannattaa asettaa tavoitteet ja mittarit?* Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://ekokompassi.fi/esg-yritysvastuun-veturina-miksi-myos-pk-yrityksen-kannattaa-asettaa-tavoitteet-ja-mittarit/>

Ekokompassi. (n.d.-b). *Ympäristöjärjestelmä*. Haettu 25.3.2024 osoitteesta <https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/>

Ekosetti. (n.d.). *Ekosetti*. Haettu 12.2.2024 osoitteesta <https://ekosetti.fi>

Elma. (n.d.). *Tervetuloa Elmaan, elävän musiikin kotiin!* Haettu 12.2.2024 osoitteesta <https://www.elma.live/fi>

Flow Festival. (n.d.). *Sustainable Flow*. Haettu 20.4.2024 osoitteesta <https://www.flowfestival.com/flow-festival/sustainable-flow/#tutkimus-ja-uudet-ymparistoratkaisut>

GHG Protocol. (n.d.). *About us*. Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://ghgprotocol.org/about-us>

Harmaala, M-M. & Jallinoja N. (2012). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Sanoma Pro Oy.

Helsingin kaupunki. (2023). *Kaupungin hiilijalanjälkilaskuri ensimmäistä kertaa käytössä Sidewaysissa*. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/kaupungin-hiilijalanjalkilaskuri-ensimmaista-kertaa-kaytossa-sidewaysissa>

Ilmasto-opas.fi. (n.d.). *Ilmastonmuutostieto yhdestä osoitteesta*. Haettu 10.2.2024 osoitteesta <https://www.ilmasto-opas.fi/>

IPCC. (2023). *AR6 Synthesis Report – Climate Change 2023*. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>

ISO. (n.d.). *What we do*. Haettu 12.4.2024 osoitteesta <https://www.iso.org/what-we-do.html>

Isokangas, A., Niipola, J. & Vassinen, R. (2022). *Viherpesuopas – Miten merkitys muuttuu markkinoinniksi*. Nemo/Otava Oy.

Kurittu, K. (2018). *Yritysvastuuraportointi – Kiinnostavan viestinnän käsikirja*. Alma Talent Oy.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti J. (2018). *Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro Oy.

Pirkanmaan liitto. (n.d.). *Hiilineutraali Pirkanmaa 2030*. Haettu 13.4.2024 osoitteesta <https://www.pirkanmaa.fi/maakunnan-kehittaminen-ja-suunnittelu/ymparisto-ja-ilmasto/hiilineutraali-maakunta/>

Scandic. (n.d.). *Vastuullisuus Scandicissa*. Haettu 23.4.2024 osoitteesta <https://www.scandichotels.fi/koe-scandic/kestava-kehitys-ja-vastuullisuus>

Suomen YK-liitto. (n.d.). *Yritysvastuun sanasto*. Haettu 14.4.2024 osoitteesta https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/yritysvastuun_sanakirja.pdf

Teme. (2022). *Albert-ympäristöjärjestelmä mittaa elokuva- ja av-alan kestävyyttä*. <https://www.teme.fi/fi/meteli/albert-ymparistojarjestelma-mittaa-elokuva-ja-av-alan-kestavytta/>

The Production People. (n.d.). *Sustainable Corporate Event Production*. Haettu 30.4.2024 osoitteesta <https://theproductionpeople.com/sustainable-corporate-event-production/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). *Vastuullisuusraportointi*. Haettu 14.4.2024 osoitteesta <https://tem.fi/vastuullisuusraportointi>

United Nations. (2015). *Paris Agreement*. http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

United Nations. (n.d.). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Haettu 10.4.2024 osoitteesta <https://sdgs.un.org/2030agenda>

Valmistajien nettisivut. (n.d.). Haettu 25.4.2024 seuraavista osoitteista.

1. Barco. (n.d.). *Sustainability*. <https://www.barco.com/en/about/sustainability>
2. Blackmagic Design. (n.d.). <https://www.blackmagicdesign.com>
3. Chauvet. (n.d.). *Sustainability in practice*. <https://chauvetlighting.com/green-thinking>
4. d&b audiotechnik. (n.d.). *People and planet. Purpose and preservation*. <https://www.dbaudio.com/global/en/about-db/corporate-social-responsibility>
5. Nivtec. (n.d.). <https://nivtec.com/en>
6. Prolyte. (n.d.) <https://www.prolyte.com>
7. ROBE. (n.d.). *Sustainability*. <https://www.robe.cz/sustainability>
8. Shure. (n.d.). *Shure and sustainability*. <https://www.shure.com/en-EU/about-us/sustainability>

Viileä musiikki. (n.d.). *Maailman viileintä musiikkia*. Haettu 13.4.2024 osoitteesta <https://viileamusikki.fi/tiekartta/>

Ympäristöministeriö. (n.d.-a). *Suomen kansallinen ilmastopoliittika*. Haettu 13.4.2024 osoitteesta <https://ym.fi/suomen-kansallinen-ilmastopoliittika>

Ympäristöministeriö. (n.d.-b). *Ympäristönsuojelun lainsäädäntö ja ohjeet*. Haettu 26.3.2024 osoitteesta <https://ym.fi/ymparistonsuojelun-lainsaadanto-ja-ohjeet>

Aineisto

Asiantuntijahaastattelut ympäristövastuustrategian kehittämiseen liittyen

Havukainen, Anniina. 2024. Head of Production, Nelonen Media Live. Haastattelu 26.4.2024. (Nauhoite tekijän hallussa.)

Koivisto, Marko. 2024. Kiinteistö-, turvallisuus- ja vastuullisuuspäällikkö, Tampere-talo-konserni. Haastattelu 17.4.2024. (Nauhoite tekijän hallussa.)

Syrjä, Aku. 2023. Toimitusjohtaja, Oy Aku's Factory Ltd. Haastattelu 27.3.2023. (Nauhoite tekijän hallussa.)

Työryhmäkeskustelu

Työryhmäkeskustelu. 2024. Akun Tehtaan osastopäällikköjen työryhmäkeskustelutyöskentely. Osallistujat: valo-, ääni-, video-, rakenne- ja logistiikkaosastojen osastopäälliköt, operatiivinen johtaja. Keskustelu 19.3.2024. (Nauhoite tekijän hallussa.)

Liitteet

Liite 1: Asiantuntijahaastattelurunko – Tampere-talo & Nelonen Media Live

Taustat:

- Kuinka roolisi vastuullisuustyön tekemisessä organisaatiossanne näkyy työssäsi?
- Minkälaista vastuullisuustyötä tällä hetkellä teette organisaatiossa?
- Mitä toimia teillä on suunnitteilla tulevaisuuteen? Mikä on tämänhetkinen vastuullisuustyöskentelyn tila?

Alihankkijat ja sopimuskumppanit:

- Kuinka monta toimijaa tai sopimuskumppania toiminnallanne tai organisaatiollanne on?
- Kuinka vastuullisuustyötä käsitellään kumppaneiden tai alihankkijoiden kanssa?
 - a. Asetetaanko kumppaneille vaateita?
 - b. Vaikuttaako vastuullisuus kilpailutustilanteissa?
- Sisältyykö alihankkijoiden toiminta hiilijalanjälkilaskelmiinne?

Akun Tehdas:

- Miten voisimme kumppanina tukea organisaatiotanne vastuullisuustavoitteidenne saavuttamisessa?
- Tarvitsisitteko jotain spesifejä raportteja tai статистиikkaa?

Liite 2: Haastattelurunko – Akun Tehtaan toimitusjohtaja Aku Syrjä

Taustat:

- Miten yrityksessä otetaan tällä hetkellä ympäristönäkökulma huomioon?
- Onko strategiassa ympäristönäkökulmaa?
- Missä tilassa koet ympäristövastuullisuustyön olevan organisaatiossa tällä hetkellä?
- Minkälaisia toimenpiteitä tähän asti on tehty?

Hankinnat:

- Minkälainen on yrityksen hankintaprosessi?
- Kuinka paljon hankintoja tehdään? Arvio kaluston vaihtuvuudesta ja elinkaarista?
- Onko laitteiden elinkaariarvioita mahdollista saada?
- Vaikuttaako hankintoihin esimerkiksi huoltomahdollisuus tai varaosien saatavuus?
 - o Jos ei, olisiko tämä mahdollista?

Asenteet ja odotukset:

- Minkälaisina koet alan sisäiset asenteet vastuullisuutta kohtaan?
- Onko asenteissa tapahtunut muutoksia ajan saatossa?
- Minkälaisia odotuksia mielestäsi yritykseen vastuullisuuden osalta kohdistuu?
 - o Asiakkaat ja yhteistyökumppanit
 - o Yleisö
- Kohtaatko työssäsi keskusteluihin aiheesta?

Tulevaisuus:

- Minkä uskot tai toivot tulevaisuudessa olevan toisin?
- Mitä haasteita tai mahdollisuuksia alalla on ympäristönäkökulmasta?
- Onko hiilineutraali tapahtuma-ala mielestäsi realistinen?
- Voiko vastuullisuustyöskentelyllä ja -viestinnällä olla brändiarvoa tai muuta kaupallista hyötyä yritykselle?
- Millaisiin taloudellisiin panostuksiin yritys olisi valmis kestävän kehityksen nimissä?

Kehitystyö:

- Mitä odotat ja toivot kehitystyöltä tilaajana

Liite 3: Työryhmäkeskustelun runko

Ympäristövaikutukset:

- Minkä arvelette olevan suurin ympäristörasite toiminnassamme?
- Huomioidaanko energiankulutusta keikoilla jotenkin?
 - o Olisiko toimia, jolla asiaa huomioida?
- Onko vielä toimia, jolla voisimme tehostaa toimintaa?
 - o Logistiikka
 - o Kalusto
 - o Henkilöstö

Hankinnat & laitteisto:

- Minkälainen on osastosi hankintaprosessi?
- Kuinka paljon hankintoja tehdään osastoittain? Arvio kaluston vaihtuvuudesta ja elinkaarista?
- Onko laitteiden elinkaariarvioita tai alkuperäraportteja mahdollista saada?
- Vaikuttaako hankintoihin esimerkiksi huoltomahdollisuus tai varaosien saatavuus?
 - o Jos ei, olisiko tämä mahdollista?
- Kertokaa laitteistojen elinikäarvioista ja korjausmahdollisuuksista
- Mitä osastojenne hajonneille laitteille tehdään?
- Mitkä tahot ostavat meiltä laitteita jatkokäyttöön?
 - o Olisiko realistista, että ostajat sitoutettaisiin vastuulliseen loppusijoittamiseen?

Asenteet ja arvot:

- Minkälaisina koette alan sisäiset asenteet vastuullisuutta kohtaan?
- Onko asenteissa tapahtunut muutoksia ajan saatossa?
- Koetteko toimintamme olevan ekologisesti kestäväää?
 - o Miksi/Miksi ei?
 - o Voisiko toimintamme olla tulevaisuudessa hiilineutraalia?
 - o Koetaanko asia tärkeänä kentällä?

Tiedote tutkimuksesta

Liite 4: Tiedote tutkimuksesta

Ympäristövastuustrategian kehittäminen – Tapaus Akun Tehdas: nykytila, odotukset ja suunnittelu

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydän sinua osallistumaan toimintatutkimukseen, jonka tarkoituksena on kehittää Oy Aku's Factory Ltd:n ympäristövastuustrategiaa. Toimintatutkimuksen peruseriaatteisiin kuuluu, että kehitystyö tehdään yhteistyössä kaikkien niiden henkilöiden kanssa, joita kehitystyö tai sen tulokset koskevat. Kuvaan tässä tiedotteessa tutkimusta ja osuuttasi siinä. Kun olet perehtynyt tähän tiedotteeseen, voit vielä esittää minulle kysymyksiä tutkimuksesta. Sen jälkeen voit halutessasi antaa suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös keskeyttää tutkimukseen osallistumisen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Vaikka keskeyttäisit tutkimukseen osallistumisen tai peruuttaisit antamasi suostumuksen, tietoja, jotka on kerätty sinusta ennen ilmoitusta osallistumisen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta, voidaan kuitenkin käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus ja toteuttaja

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kehittää yrityksen ympäristövastuustrategia ja kartoittaa odotuksia, joita sen vastuullisuustyöskentelyyn kohdistuu. Tutkimus toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun YAMK-tutkinnon opinnäytetyönä, jossa opiskelija Nelli Petro toimii vastuullisena tutkijana. Tutkimustyötä ohjaa yliopettaja Katri Halonen. Työ tehdään Oy Aku's Factory Ltd:n toimeksiannosta.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus kestää kevästä 2023 kevääseen 2024. Tutkimuksen aikana tehdään haastatteluja, joiden avulla selvitetään asiakas- ja organisaatio-odotuksia. Lisäksi tutkimuksessa järjestetään työryhmäkeskusteluja, joissa ideoidaan teknisten osastojen kanssa tulevaisuuden ympäristövastuustrategiaa. Haastattelut ja ryhmäkeskustelu äänitetään haastateltavan annettua siihen luvan.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tiedote tutkimuksesta

Opinnäytetyö on **julkinen dokumentti**, joka tullaan julkaisemaan internetissä vapaasti käytettävissä olevassa Theseus-tietokannassa.

Lisätiedot

Halutessasi lisätietoja tutkimuksesta voit esittää kysymyksiä opinnäytetyön tekijälle tai ohjaajalle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyötekijä: Nelli Petro
Sähköposti: nelli.petro@akuntehdas.fi

Opinnäytetyön ohjaaja: Katri Halonen
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy /Kulttuurituotanto
Sähköposti: katri.Halonen@metropolia.fi

TUTKIMUKSEN TIETOSUOJASELOSTE: HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSESSA

Henkilötietoja käsitellään voimassa olevan tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on Nelli Petro.

Yhteisrekisterinpitäjien vastuut

Kun Metropolia Ammattikorkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä toimivat yhteisrekisterinpitäjinä, rekisterinpitäjän vastuu on opinnäytetyöntekijällä Metropolia Ammattikorkeakoulun ohjauksessa.

Tällöin opinnäytetyöntekijä

- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti henkilötietojen käsittelystä niiden elinkaaren ajan
- päättää henkilötietojen käsittelyssä käytettävistä työvälineistä Metropolian ohjeistuksen mukaisesti. Kun opinnäytetyöntekijä käyttää Metropolian tarjoamia välineitä ja/tai tallennuslustoja, Metropolia vastaa tarjoamiensa välineiden ja tallennuslustojen tietoturvasta, laatii henkilötietojen

Tiedote tutkimuksesta

käsittelysopimukset järjestelmätoimittajien kanssa sekä huolehtii muista asianmukaisista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä.

- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti rekisteröidyn informoinnista sekä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta
- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti GDPR:n artiklan 14 mukaisesta rekisteröidyn informoinnista tilanteissa, joissa henkilötietoja hankitaan muualta kuin rekisteröidyltä itseltään [poista tämä, jos tietoja hankitaan vain rekisteröidyltä itseltään]

Voit kysyä lisätietoja henkilötietojen käsittelystä rekisteripitäjän yhteyshenkilöiltä

Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava:
Sähköposti: tietosuojavastaava@metropolia.fi

Opinnäytetyöntekijä: Nelli Petro
Sähköposti: nelly.petro@akuntehdas.fi

Tutkimuksessa sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja

Nimi ja työtitteli

Henkilötietojen suojausperiaatteet

Tutkimusasetelmaan ei sisälly sensitiivisiä henkilötietoja, joita tarvetta erikseen suojata. Henkilöiden nimet ja asemat ovat julkista tietoa.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Haastateltavien nimet ja tittelit ovat kehittämistyön kannalta oleellisia.

Henkilötietojesi käsittelyperuste on suostumus, jolloin sinulla on rekisteröitynä seuraavat oikeudet

Koska henkilötietojasi käsitellään tässä tutkimuksessa, olet rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä tärkeimmät oikeutesi ovat:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa ja oikaista itseäsi koskevia tietoja
- peruuttaa antamasi henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus, **HUOM: suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan silti käyttää osana tutkimusaineistoa**

Tiedote tutkimuksesta

- poistaa tietosi (esim. jos peruutat antamasi suostumuksen) tai rajoittaa tietojesi käsittelyä
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsot, että henkilötietojasi on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon ja käsittelyn rajoittamiseen ei kuitenkaan ole, jos henkilötietoja ei käsitellä tutkimuksessa tunnisteenalaisina eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä.

Voit käyttää oikeuksiasi ottamalla yhteyttä opinnäytetyöntekijään / rekisterinpitäjän edustajaan.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon**Tutkimuksen kestoaika (henkilötietojen käsittelyaika)**

1.4.2023-1.12.2024

Mitä henkilötiedoille tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Edellä kerrotun henkilötietojen käsittelyajan päätyttyä henkilötietosi tallennusmuodosta riippumatta tuhoetaan lukuun ottamatta tietoja, jotka suostumuksellasi on sisällytetty julkaistavaan opinnäytetyöhön (mahdolliset suorat lainaukset ja yksilöidyt tiedot lähdeluettelossa).

Henkilötietoja ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle**Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa**

Kerättyjä tietoja ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Suostumus tutkimukseen
osallistumisesta

Liite 5: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi:

Ympäristövastuustrategian kehittäminen – Tapaus Akun Tehdas: nykytila, odotukset ja suunnittelu

Tutkimus toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun YAMK-tutkinnon opinnäytetyönä, jossa opiskelija Nelli Petro / nelli.petro@metropolia.fi toimii vastuullisena tutkijana. Tutkimustyötä ohjaa yliopettaja Katri Halonen / katri.halonen@metropolia.fi.

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kehittää Oy Aku's Factory Ltd:n ympäristövastuustrategiaa.

Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä. Olen saanut tiedotteen tutkimuksesta sekä tietosuojaselosteen. Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja voin peruuttaa tämän osallistumissuostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän, että minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni henkilötietojen käsittelyyn tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Ymmärrän, että julkaistavassa opinnäytetyössä voi esiintyä suoria lainauksia haastatteluvastauksistani.